

CIJFERS UIT DE REGISTRATIE VAN BEROEPEN IN DE EERSTELIJSGEZONDS-
HEIDSZORG 1989

STATISTISCHE GEGEVENS PER 1 JANUARI 1989 OVER HUISARTSEN, VERLOSKUN-
DIGEN

DEEL I

J.B. Pool
L. Hingstman
Juli, 1990

bibliotheek
drieharingstraat 6
postbus 1568
3500 bn utrecht
tel 030 2729 614/615
fax 030 2729729

Nederlands instituut voor onderzoek van de eerstelijnsgezondheids-
zorg
Postbus 1568 - 3500 BN Utrecht - Telefoon: 030 - 319946

De publikatiereeks 'Cijfers uit de registratie van beroepen in de eerstelijnsgezondheidszorg' verzorgt jaarlijks een overzicht van de meest recente gegevens uit het NIVEL-registratiesysteem van beroepsbeoefenaren in de eerstelijnsgezondheidszorg. Daarnaast worden rapporten gepubliceerd in de serie 'Studies uit de registratie van beroepen in de eerstelijnsgezondheidszorg', waarin verslag wordt gedaan van onderzoek naar opbouw, spreiding en dichtheid van verschillende beroepsbeoefenaren binnen de eerstelijnsgezondheidszorg.

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Statistische

Statistische gegevens per ... over huisartsen en verloskundigen en fysiotherapeuten / Nederlands Instituut voor Onderzoek van de Eerstelijnsgezondheidszorg. - 1 jan. 1986 - ... - Utrecht: NIVEL. - (Cijfers uit de registratie van beroepen in de eerstelijnsgezondheidszorg)

Verschijnt jaarlijks.

Gegevens per 1 januari 1989 / J. Pool, L. Hingstman - Tab., fig.

ISBN 90-6905-112-5

SISO 601.51 UDC 31:614.2(492)

Trefw.: eerstelijnsgezondheidszorg ; Nederland ; statistieken

Researchassistentie : M. Boschman
Typewerk : M. van Geelkerken-van Wijk
Vormgeving en lay-out : M. Cornelius

INHOUD	pag.
1. INLEIDING	5
2. LIJST VAN TABELLEN	9
3. LIJST VAN FIGUREN	15
4. HUISARTSEN	17
5. ADSPIRANT-HUISARTSEN	47
6. VERLOSKUNDIGEN	55
7. PAS AFGESTUDEERDE VERLOSKUNDIGEN	83
8. CONTOURENKAARTEN	93
9. LITERATUUR	101

1. INLEIDING

Ieder jaar publiceert het NIVEL een statistisch overzicht van een groot aantal gegevens uit de registratie van beroepen in de eerste lijnsgezondheidszorg. Deze gegevens hebben betrekking op huisartsen, adspirant-huisartsen, verloskundigen, pas afgestudeerde verloskundigen, fysiotherapeuten, pas afgestudeerde fysiotherapeuten. De gepresenteerde gegevens hebben betrekking op de peildatum 1 januari 1989.

Van welke gegevensbronnen wordt bij de opstelling van deze publicatie gebruik gemaakt? De cijfers over huisartsen zijn afkomstig uit het registratiesysteem van gevestigde huisartsen dat sinds 1974 op het NIVEL wordt bijgehouden. Van alle in Nederland praktizerende huisartsen worden in deze registratie een groot aantal gegevens bijgehouden. De belangrijkste gegevens zijn: persoonsgegevens, praktijkadres, vestigingswijze, praktijkvorm, functie, en al of niet apotheekhoudend.

Naast de gevestigde huisartsen wordt sinds 1979 op het NIVEL ook een registratiesysteem van adspirant-huisartsen bijgehouden. Onder adspirant-huisartsen verstaan we artsen die de beroepsopleiding aan een van de universitaire instituten voor huisartsgeneeskunde volgen of gevolgd hebben en nog niet als huisarts gevestigd zijn. De gegevens voor deze registratie worden deels verkregen via de Huisarts Registratie Commissie (HRC) en deels via een jaarlijkse enquête onder alle adspirant-huisartsen die de huisartsenopleiding hebben voltooid. Naast een aantal persoonsgegevens wordt een groot aantal gegevens verzameld met betrekking tot het verwerven van een praktijk. De cijfers over verloskundigen zijn afkomstig uit het registratiesysteem van verloskundigen dat het NIVEL per 1 januari 1984 heeft opgezet. De gegevens in dit registratiesysteem gaan terug tot 1970, zodat wij in staat zijn vanaf 1970 cijfers over deze beroepsgroep te publiceren. Naast een aantal persoonsgegevens zijn in het registratiesysteem ook gegevens opgenomen over de functie, vestigingswijze, praktijkvorm, praktijkadres en het werkgebied.

Sinds 1 januari 1986 beschikt het NIVEL ook over een registratiesysteem van pas afgestudeerde verloskundigen. Onder deze groep verloskundigen verstaan we diegenen die de opleiding tot verloskundige hebben voltooid maar nog niet werkzaam zijn in een zelfstandige praktijk. De gegevens worden verkregen via een enquête onder alle

verloskundigen die de opleiding hebben voltooid. De gegevens die in dit rapport gepresenteerd worden hebben in de eerste plaats betrekking op alle afgestudeerden uit 1988 en in de tweede plaats op alle afgestudeerden uit 1984, 1985, 1986 en 1987 die bij de vorige peiling op 1 januari 1987 te kennen hebben gegeven op zoek te zijn naar een (andere) functie als verloskundige. Naast een aantal persoonsgegevens wordt informatie verzameld over de zoekactiviteiten naar een zelfstandige praktijk.

De gegevens over fysiotherapeuten, die in deel II van dit rapport gepresenteerd zullen worden, zijn afkomstig uit het registratiesysteem van in de eerste lijn werkzame fysiotherapeuten dat sinds 1 januari 1985 op het NIVEL wordt bijgehouden. De gegevens van dit registratiesysteem werden (voor de peilingen van 1985 en 1986) verkregen door een vergelijking van gegevens uit verschillende (bestaande) bronnen, waarvan de belangrijkste zijn: Register Paramedische Beroepen van de Geneeskundige Hoofdingspectie (GHI); Vereniging van Nederlandse Ziekenfondsen (VNZ); Nederlands Genootschap voor Fysiotherapie (NGF); Nederlandse Vereniging van Vrijgevestigde Fysiotherapeuten (NVVF). Bij de peiling van 1 januari 1987 en de peiling van 1 januari 1989 zijn, in aanvulling op bovengenoemde methode, alle in de eerstelijnsgezondheidszorg werkzame fysiotherapeuten middels een enquête benaderd. Naast een aantal persoonsgegevens zijn in het registratiesysteem ook gegevens opgenomen over het praktijkadres, de praktijksamenstelling en het aantal uren dat men als fysiotherapeut werkzaam is.

De gegevens over pas afgestudeerde fysiotherapeuten, die ook in deel II van dit rapport gepresenteerd zullen worden, zijn verkregen uit een enquête, welke per 1 januari 1989 aan alle fysiotherapeuten, afgestudeerd in 1985 en 1986, werd toegestuurd. In deze enquête werden naast persoonsgegevens, gegevens verzameld omtrent de huidige werkzaamheden, zoals de functie en het aantal dagdelen werkzaam, en de eventuele zoekactiviteiten naar een (andere) functie als fysiotherapeut.

Hoewel in deze publikatie, zoals voorheen, gesproken wordt over de peildatum 1 januari 1989 is in feite geteld per 31 december 1988. Deze datum wordt namelijk ook aangehouden in het registratiesysteem van gezondheidscentra dat eveneens op het NIVEL wordt bijgehouden.

Gezien de opzet van bovengenoemde registratiesystemen, kunnen in het licht van achteraf nog uitgevoerde correcties en toevoegingen, reeds gepubliceerde cijfers bijgesteld worden. De gegevensbestanden worden

dus niet bevroren, hetgeen betekent dat er kleine verschillen kunnen optreden met eerder gepubliceerde statistische overzichten in deze reeks.

In dit ~~dit~~ deel van het rapport worden achtereenvolgens gepresenteerd: statistische overzichten betreffende huisartsen (hoofdstuk 4), adspirant-huisartsen (hoofdstuk 5), verloskundigen (hoofdstuk 6), pas afgestudeerde verloskundigen (hoofdstuk 7).

A. HUISARTSEN

Tabel 1:	Aantal zelfstandig gevestigde huisartsen en assistent-huisartsen, naar geslacht vanaf 1970	26
Tabel 2:	Aantal nieuw zelfstandig gevestigde huisartsen en het aantal zelfstandig gevestigde huisartsen dat een praktijk heeft neergelegd, naar geslacht vanaf 1970	27
Tabel 3:	Leeftijdsverdeling van nieuw zelfstandig gevestigde huisartsen en van huisartsen die de praktijk hebben neergelegd (1989)	28
Tabel 4:	Vestigingswijze van nieuw zelfstandig gevestigde huisartsen vanaf 1970	29
Tabel 5:	Praktijkvorm van nieuw zelfstandig gevestigde huisartsen vanaf 1970	30
Tabel 6:	Reden van praktijkbeëindiging van zelfstandig gevestigde huisartsen vanaf 1970	30
Tabel 7:	De nieuwe functie van de sinds 1970 vertrokken huisartsen	31
Tabel 8:	Leeftijdsverdeling van zelfstandig gevestigde huisartsen naar geslacht (1989)	32
Tabel 9:	Leeftijdsverdeling van assistent-huisartsen naar geslacht (1989)	33
Tabel 10:	Aantal zelfstandig gevestigde huisartsen naar praktijkvorm vanaf 1970	33
Tabel 11:	Leeftijdsverdeling van zelfstandig gevestigde huisartsen naar praktijkvorm (1989)	34
Tabel 12:	Aantal assistent-huisartsen naar praktijkvorm vanaf 1970	35
Tabel 13:	Zelfstandig gevestigde huisartsen naar vestigingsduur in de huidige praktijk (1989)	35
Tabel 14:	Aantal apotheekhoudende zelfstandig gevestigde huisartsen vanaf 1970	36
Tabel 15:	Leeftijdsverdeling van apotheekhoudende en niet-apotheekhoudende huisartsen (1989)	36
Tabel 16:	Vestigingsduur van apotheekhoudende en niet-apotheekhoudende huisartsen (1989)	37
Tabel 17:	Aantal apotheekhoudende huisartsen naar urbanisatiegraad (1989)	37

Tabel 18: Aantal zelfstandig gevestigde huisartsen en assistent-huisartsen naar provincie en geslacht (1989)	38
Tabel 19: Aantal zelfstandig gevestigde huisartsen naar urbanisatiegraad en geslacht (1989)	38
Tabel 20: Aantal assistent-huisartsen naar urbanisatiegraad en geslacht (1989)	39
Tabel 21: Leeftijdsverdeling van zelfstandig gevestigde huisartsen naar urbanisatiegraad (1989)	39
Tabel 22: Aantal zelfstandig gevestigde huisartsen naar praktijkvorm en provincie (1989)	41
Tabel 23: Aantal zelfstandig gevestigde huisartsen naar praktijkvorm en urbanisatiegraad (1989)	41
Tabel 24: Aantal inwoners per huisarts per provincie (1989)	42
Tabel 25: Aantal inwoners per huisarts naar urbanisatiegraad (1989)	42

B. ADSPIRANT-HUISARTSEN

Tabel 26: Aantal studenten dat de huisartsenopleiding volgt, naar universiteit en geslacht (1989)	52
Tabel 27: Gemiddelde wachttijd in maanden, naar jaar waarin de huisartsenopleiding gestart is en naar universiteit, vanaf 1973	52
Tabel 28: Verdeling van de afgestudeerden van de huisartsenopleidingen naar jaar van voltooiing van de opleiding en universiteit vanaf 1974	53
Tabel 29: Aantal praktijkzoekende adspirant-huisartsen naar jaar van afstuderen en geslacht (1989)	53
Tabel 30: Overzicht van de activiteiten van alle afgestudeerden van de huisartsenopleiding vanaf 1984 (1989)	54

C. VERLOSKUNDIGEN

Tabel 31: Aantal praktizerende verloskundigen naar functie vanaf 1970	64
---	----

	pag.
Tabel 32: Aantal nieuw gevestigde verloskundigen (eigen praktijk) en het aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen dat de praktijk heeft neergelegd vanaf 1970	65
Tabel 33: Leeftijdverdeling van verloskundigen die in 1988 met een zelfstandige praktijk zijn begonnen of die in 1988 hun praktijk hebben neergelegd	66
Tabel 34: Vestigingswijze van zich zelfstandig vestigende verloskundigen vanaf 1970	66
Tabel 35: Praktijkvorm van zich zelfstandig vestigende verloskundigen vanaf 1970	67
Tabel 36: Reden van praktijkbeëindiging van zelfstandig gevestigde verloskundigen vanaf 1970	68
Tabel 37: Leeftijdverdeling van alle praktizerende verloskundigen naar geslacht (1989)	68
Tabel 38: Leeftijdverdeling van praktizerende verloskundigen naar functie (1989)	69
Tabel 39: Aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen (in eigen praktijk) naar praktijkvorm vanaf 1970	70
Tabel 40: Leeftijdverdeling van zelfstandig gevestigde verloskundigen naar praktijkvorm (1989)	71
Tabel 41: Vestigingsduur van zelfstandig gevestigde verloskundigen naar praktijkvorm (1989)	72
Tabel 42: Aantal praktizerende verloskundigen naar functie en plaats van opleiding (1989)	72
Tabel 43: Aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen naar praktijkvorm en plaats van opleiding (1989)	72
Tabel 44: Aantal verloskundigenpraktijken naar praktijkvorm vanaf 1980	73
Tabel 45: Aantal vaste waarneemsters naar praktijkvorm (1989)	73
Tabel 46: Aantal praktizerende verloskundigen al of niet lid van de NOV naar functie (1989)	74
Tabel 47: Aantal halve dagen dat klinisch werkzame verloskundigen werkzaam zijn (1989)	74
Tabel 48: Aantal praktizerende verloskundigen naar provincie en functie (1989)	75
Tabel 49: Aantal praktizerende verloskundigen naar urbanisatiegraad en functie (1989)	75

Tabel 50: Aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen naar provincie en praktijkvorm (1989)	77
Tabel 51: Aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen naar urbanisatiegraad en praktijkvorm (1989)	77
Tabel 52: Aantal praktizerende verloskundigen naar provincie van vestiging en plaats van opleiding (1989)	78
Tabel 53: Aantal inwoners per verloskundige per provincie (1989)	79
Tabel 54: Aantal inwoners per verloskundige naar urbanisatiegraad (1989)	79
Tabel 55: Aantal vrouwen in de vruchtbare leeftijd per verloskundige per provincie (1989)	80
Tabel 56: Aantal vrouwen in de vruchtbare leeftijd per verloskundige naar urbanisatiegraad (1989)	80

D. PAS AFGESTUDEERDE VERLOSKUNDIGEN

Tabel 57: Vanaf 1984 afgestudeerde verloskundigen naar jaar van voltooiing van de opleiding (of gelijkstelling) en plaats van opleiding	88
Tabel 58: Werkzaamheden van verloskundigen, afgestudeerd vanaf 1984 (1989)	88
Tabel 59: Werkzaamheden van verloskundigen, afgestudeerd vanaf 1984, naar plaats van opleiding en jaar van afstuderen (1989)	89
Tabel 60: Verloskundigen al dan niet op zoek naar een (andere) functie als verloskundige, naar jaar van afstuderen (1989)	90
Tabel 61: Aantal verloskundigen op zoek naar een (andere) functie als verloskundige, naar jaar van afstuderen en werkzaamheden (1989)	90
Tabel 62: Gewenste functie van verloskundigen, afgestudeerd vanaf 1984, die op 1 januari 1989 op zoek zijn naar een (andere) functie als verloskundige, naar werkzaamheden (1989)	91
Tabel 63: Voorkeuren ten aanzien van de praktijkvorm van de vanaf 1984 afgestudeerde verloskundigen, die op zoek zijn naar een eigen praktijk (1989)	91

	pag.
Tabel 64: Wijze van zoeken van verloskundigen, afgestudeerd vanaf 1984, op zoek naar een (andere) functie (1989)	91
Tabel 65: Werkzaamheden van verloskundigen, afgestudeerd vanaf 1984, naar het aantal jaren van bezit van diploma of gelijkstelling	92

A. HUISARTSEN

Figuur 1: Verloop van het aantal zelfstandig gevestigde huisartsen vanaf 1970	26
Figuur 2: Verloop van het aantal zelfstandig gevestigde huisartsen en assistent-huisartsen naar geslacht vanaf 1980	27
Figuur 3: Vestiging en vertrek van zelfstandig gevestigde huisartsen vanaf 1980	28
Figuur 4: Leeftijdsopbouw van zelfstandig gevestigde huisartsen (1989)	32
Figuur 5: Leeftijdsopbouw van zelfstandig gevestigde huisartsen naar urbanisatiegraad (1989)	40
Figuur 6: Huisartsendichtheid per WGR-subregio (1989)	43
Figuur 7: Huisartsendichtheid per PHV (1989)	44
Figuur 8: Huisartsendichtheid per EGG (1989)	45

B. VERLOSKUNDIGEN

Figuur 9: Vestiging en vertrek van zelfstandig gevestigde verloskundigen vanaf 1970	65
Figuur 10: Leeftijdsopbouw van verloskundigen met een eigen praktijk en klinisch werkzame verloskundigen (1989)	69
Figuur 11: Leeftijdsopbouw van zelfstandig gevestigde verloskundigen naar praktijkvorm (1989)	71
Figuur 12: Relatief aantal verloskundigen met eigen praktijk naar praktijkvorm en urbanisatiegraad (1989)	76
Figuur 13: Verloskundigendichtheid per WGR-subregio (1989)	81
Figuur 14: Verloskundigendichtheid per EGG (1989)	82

C. CONTOURENKAARTEN

Figuur 15: Contourenkaart van de WGR-subregio's (1989)	94
Figuur 16: Contourenkaart van Plaatselijke Huisartsen Verenigingen (1989)	96

Figuur 17: Contourenkaart van Economische Geografische Gebieden (1989)

4. HUISARTSEN

HUISARTSEN

Op 1 januari 1989 zijn er in Nederland 6318 zelfstandige huisartsen werkzaam (tabel 1). De toename in 1988 van het aantal zelfstandig gevestigden bedroeg 44 (0,7%). Zowel absoluut als procentueel betekent dit een verdere daling van de groei. Het op 1 februari 1986 van kracht geworden vestigingsbeleid heeft ook in 1988 grote invloed op de groei gehad; immers in 1985 bedroeg de groei nog 4,0%.

Het aantal vrouwen onder de zelfstandig gevestigde huisartsen nam in 1988 tot 702 toe; dit is een groei van bijna 9%. Daarentegen was er een geringe daling van het aantal mannen (-0,3%). Wij zien dan ook dat het aandeel van de vrouwelijke huisartsen gestaag blijft groeien, zij het dat het aandeel van de vrouwelijke huisartsen nog steeds erg laag is (11,1%).

Van de sterke toename in het aantal assistent-huisartsen, waarvan in 1987 sprake was, is in 1988 niets over; een nominale toename van slechts vier personen (1,1%). In 1987 was de snelle groei voornamelijk toe te schrijven aan een toename van het aantal mannelijke assistent-huisartsen. In 1988 daarentegen is het aandeel van de mannen teruggelopen van 161 op 1 januari 1988 tot 153 op 1 januari 1989. Procentueel blijven de mannelijke assistent-huisartsen dan ook nog steeds een minderheid (41,7%).

VESTIGING EN VERTREK

Uit de vestigingcijfers in tabel 2 komt duidelijker naar voren hoe de toe- en afname van het aantal mannelijke en vrouwelijke huisartsen tot stand is gekomen. In totaal vestigden zich 215 huisartsen zich in 1988. Dit is een lichte toename ten opzichte van de twee voorgaande jaren. Van deze nieuwe vestigers was de meerderheid (65,1%) van het mannelijk geslacht. Dat het uiteindelijke saldo voor mannen negatief is heeft te maken met het grote aantal mannelijke huisartsen dat in 1988 de praktijk neerlegde. In totaal beëindigde in 1988 155 mannelijke huisartsen hun praktijk tegenover 115 in 1987.

Het totale vestigingssaldo in 1988 bedraagt 44. Een dergelijke lage groei zijn wij in de jaren tachtig nog niet tegengekomen. Aangezien in 1988 het aantal nieuwe vestigingen in vergelijking tot voorgaande twee jaren nauwelijks is gewijzigd wordt de afnemende groei in het

aantal huisartsen in 1988 grotendeels veroorzaakt door een stijging van het aantal huisartsen dat met de praktijk stopt.

De vestigingswijze van de 215 nieuwe huisartsen is weergegeven in tabel 4. Gesteunde vrije vestiging mag zich in een toenemende populariteit verheugen. Na een dieptepunt in 1986 lijkt het erop dat men aan vrije vestiging onder het wettelijk vestigingsbeleid begint te wennen. De 20,0% vrije vestigingen in 1988 is het hoogste procentuele aandeel ooit gemeten. Vegelijken we dit cijfer met het gecombineerde wel- en niet-gesteunde vrije vestigingscijfer van voor 1986, dan lijkt het erop dat vrije vestiging relatief gezien weer even populair is als voorheen. Voor de twee overige vestigingswijzen gaat een soort gelijk verhaal op: overname als vestigingswijze wordt populairder dan voorheen en het percentage associaties lijkt zich na het topjaar 1986 te stabiliseren rond de 50% en blijft daarmee veruit de belangrijkste vestigingsvorm.

Van de nieuw gevestigde huisartsen vestigden de meeste zich in een solopraktijk (44,2%), een toename van 5,5% ten opzichte van 1987. Het percentage vestigers in een duopraktijk daarentegen nam af met 5,7% tot 33,0%. Vestiging in een groepspraktijk en in een gezondheidscentrum namen respectievelijk 11,6% en 11,2% voor hun rekening. De sterke absolute en relatieve afname van vestiging in een groepspraktijk die zich in 1987 voordeed lijkt daarmee incidenteel.

Van de huisartsen die in 1988 de praktijk neerlegden (171) was voor 82,5% natuurlijk verloop de reden (tabel 6). Een flinke stijging ten opzichte van voorgaande jaren. Het aantal beëindigingen van de praktijk om andere redenen nam zowel absoluut als relatief af. Dit kan opgevat worden als een aanwijzing dat de arbeidsmarkt voor aan het huisartsenberoep verwante beroepen ook met een aanbod overschot te doen hebben. Dit wordt bevestigd door tabel 7 waaruit blijkt dat een afnemend aantal huisartsen een nieuwe werkkring vindt in een sociaal-geneeskundig of een ander met het huisartsenberoep verwant beroep.

LEEFTIJD, PRAKTIJKVORM, VESTIGINGSDUUR EN APOTHEEKHOUDEND

Dat er sprake is van een lichte vergrijzing van de groep zelfstandig gevestigde huisartsen ligt, gezien het afgenomen aantal nieuwe vestigingen, voor de hand. Wij zien dan ook dat het percentage huisartsen jonger dan 35 jaar is gedaald van 15,5% in 1988 tot 14,2% in 1989. En het percentage huisartsen ouder dan 60 jaar is vrijwel

stabiel gebleven en bedraagt 9% in 1989.

De vrouwelijke huisartsen hebben een aanzienlijk jongere leeftijdsopbouw dan de mannen. Bijna 32% van de vrouwen en slechts 10% van de mannen is jonger dan 35 jaar.

In tegenstelling tot 1988 is van de groep mannelijke assistent-huisartsen het percentage dat jonger is dan 35 jaar groter dan dat van de groep vrouwelijke assistent-huisartsen; respectievelijk 61,4% en 53,3% (tabel 9).

Het merendeel van de zelfstandig gevestigde huisartsen werkt in een solopraktijk (54,4%). De gestage afname van dit aantal is in absolute zin zelfs veranderd in een lichte toename van 21. Het aantal huisartsen in een duopraktijk geeft een omgekeerd beeld te zien, de gestage groei van de afgelopen jaren sloeg om in een lichte daling van 0,5% tot 30,6% in 1989 (tabel 10).

De leeftijdsopbouw van de groep huisartsen in solopraktijken is ouder dan die van de overige praktijkvormen: 20,5% is ouder dan 55 jaar tegenover 12,0% in duopraktijken; 13,7% in groepspraktijken en 4,2% in gezondheidscentra (tabel 11).

Van de assistent-huisartsen werkt het merendeel (72,5%) in een solopraktijk. Ten opzichte van de afgelopen tien jaar is er sprake van een omslag: de procentuele afname sinds 1983 wordt in 1989 omgezet in een toename. Absoluut voltrok deze verandering zich al in 1987. Het overige deel van de assistent-huisartsen is voornamelijk werkzaam in duopraktijken en gezondheidscentra. Slechts tien assistent-huisartsen (2,7%) zijn werkzaam in groepspraktijken.

Van alle zelfstandig gevestigde huisartsen is 49,7% minder dan 11 jaar gevestigd; 11,6% is op 1 januari 1989 langer dan 25 jaar gevestigd (tabel 13). Zoals te verwachten viel is een meerderheid (60%) van de vrouwelijke huisartsen kort tot zeer kort gevestigd.

De afname van het aantal apotheekhoudende huisartsen heeft zich ook in 1988 doorgezet. Op 1 januari 1989 was 12,0% van alle zelfstandig gevestigde huisartsen apotheekhoudend (tabel 14). In leeftijdsopbouw is de groep apotheekhoudende huisartsen aanmerkelijk ouder. Bijna 25% van de apotheekhoudende huisartsen is jonger dan 40 jaar; tegen 42% van de niet-apotheekhoudende huisartsen (tabel 15).

Opvallender is het verschil in vestigingsduur tussen de wel- en niet-apotheekhoudende huisartsen: van de eerste groep is 31,0% langer dan 20 jaar gevestigd, terwijl van de tweede groep slechts 17,1% dat is (tabel 16).

SPREIDING EN DICHTHEID

Uit tabel 19 blijkt dat een kwart van alle zelfstandig gevestigde huisartsen in grote steden zijn gevestigd. Opvallend is dat vrouwen wat betreft hun vestiging relatief wat meer gevestigd zijn in grote steden: 35,2% is in een grote stad gevestigd tegenover 24,3% van hun mannelijke collega's. Voor het (verstedelijkte) platteland geldt het omgekeerde: 26,2% van de vrouwelijke huisartsen is daar gevestigd tegenover 34,8% van de mannelijke collega's.

Tabel 21 laat zien dat huisartsen in grote steden over het algemeen iets jonger zijn dan huisartsen op het platteland. Deze verschillen worden echter ieder jaar kleiner.

Er zijn grote regionale verschillen in de praktijkvorm waarin huisartsen werkzaam zijn. In Groningen en Overijssel is het percentage huisartsen dat een solopraktijk heeft respectievelijk 68% en 63%; terwijl in Noord-Brabant en Limburg dit percentage weer veel lager is; respectievelijk 46% en 38%. Flevoland is in deze een veel beschreven uitzondering. Huisartsen die werkzaam zijn in duopraktijken vinden wij het meest in Limburg en Noord-Brabant en het minst in Groningen. Huisartsen werkzaam in groepspraktijken worden het meest aangetroffen in Utrecht, Noord-Brabant en Limburg. Artsen werkzaam in gezondheidscentra praktiseren veel in Utrecht, Noord-Holland en natuurlijk in Flevoland.

De verschillen in praktijkvorm naar urbanisatiegraad zijn veel minder groot. Het hoogste percentage solo praktiserende huisartsen treffen wij aan in de grote steden. Huisartsen die in een duopraktijk werkzaam zijn treffen wij vooral aan op het verstedelijkte platteland. Huisartsen werkzaam in een groepspraktijk praktiseren relatief het meeste in kleine steden. Huisartsen die werkzaam zijn in een gezondheidscentrum vinden wij tenslotte het meest in forensengemeenten (tabel 23).

De huisartsendichtheid (het gemiddeld aantal inwoners per zelfstandig gevestigde huisarts) is dit jaar een klein beetje toegenomen. Per zelfstandig gevestigde huisarts telden wij op 1 januari 1989 2343 inwoners, een daling van slechts twee inwoners ten opzichte van de vorige peildatum. Dit duidt erop dat het wettelijk vestigingsbeleid erin is geslaagd de groei van het aantal zelfstandig gevestigde huisartsen te beperken.

Dit betekent niet dat er geen regionale verschillen in huisartsendichtheid meer bestaan. De gemiddelde huisartsendichtheid is het laagst in Overijssel (2482) en het hoogst in Noord-Holland (2208). De verschillen zijn echter minder groot dan vorig jaar (tabel 24).

Ook wat de verschillen in huisartsendichtheid naar urbanisatiegraad betreft zijn de verschillen tussen de verschillende soorten gebieden afgenomen. Evenals op de vorige peildatum treffen wij ook nu de laagste huisartsendichtheid aan in de forensengemeenten, terwijl in de grote steden nog steeds de hoogste huisartsendichtheid wordt genoteerd (tabel 25).

Tot slot is in de figuren 6, 7 en 8 de gemiddelde huisartsendichtheid weergegeven voor een aantal regio-indelingen.

Uit figuur 6 blijkt dat hoge dichtheden vooral worden gemeten in de noordelijke Randstad, Flevoland, Noord-Groningen, Zuid-West Drenthe, het gebied ten oosten van Nijmegen en op Goeree-Overflakkee. In Gouda en Beijerland is de gemiddelde praktijkomvang nog steeds ruim boven de normpraktijkomvang (2350).

Op basis van deze cijfers lijkt er nog ruimte voor vestiging te zijn in de twee regio's, het groene hart van de Randstad, rond Apeldoorn en Zwolle, in Noord-Drenthe en in Noord-Kennemerland.

BEGRIPPEN

Zelfstandig gevestigde huisarts - een huisarts die de algemene praktijk uitoefent voor ziekenfonds en particuliere patiënten en die ziekenfondspatiënten op eigen naam of naam van de maatschap heeft

Assistent-huisarts - een huisarts (niet in opleiding) die voor langere tijd (minimaal half jaar) als assistent in de praktijk van een zelfstandig gevestigde huisarts werkt

Gesteunde-vrije-vestiging - nieuwe vestiging van een huisartspraktijk met instemming en/of steun van (een deel van) de buurt-collega's, in de vorm van overdracht van patiënten, sluiting van omliggende praktijken, aanbieding van waarnemingsmogelijkheden of nevenfuncties

Niet-gesteunde-vrije-vestiging - nieuwe vestiging van een huisartspraktijk zonder instemming van buurt-collega's

Overname - vestiging van een huisarts door de voortzetting van een bestaande huisartspraktijk

Associatie-vestiging van een huisarts door het aangaan van een maatschap met een of meer reeds gevestigde huisartsen of door de voortzetting van een bestaande praktijk door twee of meer nieuwe huisartsen in de vorm van een maatschap

Solopraktijk - praktijkvoering door een zelfstandig gevestigde huisarts (al of niet in samenwerking met een assistent-huisarts)

Duopraktijk - praktijkvoering door twee zelfstandig gevestigde huisartsen in maatschap al of niet in een gezamenlijk praktijkgebouw (niet zijnde een gezondheidscentrum)

Groepspraktijk - praktijkvoering door tenminste drie zelfstandig gevestigde huisartsen onder één dak

Gezondheidscentrum - praktijkvoering van tenminste een zelfstandig gevestigde huisarts, een wijkverpleegkundige en een maatschappelijk werkende onder één dak

Apotheekhoudende huisarts - een zelfstandig gevestigde huisarts met een apotheekvergunning

Huisartsendichtheid - het gemiddeld aantal inwoners per huisarts

Vestigingsduur - het aantal jaren dat een huisarts gevestigd is in de huidige praktijk

Urbanisatiegraad - typologie van gemeenten waarin de mate van verstedelijking is weergegeven. (Naar: J.J. Harts, 1979)

Landelijk gebied : gebied van gemeenten met een grootste kern van minder dan 5000 inwoners en meer dan 20% van de mannelijke beroepsbevolking werkzaam in de landbouw

Verstedelijkt landelijk gebied : gebied van gemeenten met een grootste woonkern minder dan 30.000 inwoners en meer dan 80% van de mannelijke beroepsbevolking werkzaam in niet-agrarische sector

Forensengemeente : Gemeente met grootste kern minder dan 30.000 inwoners en meer dan 30% van de mannelijke beroepsbevolking forens

Stedelijke gemeenten: Gemeente met bebouwde kom met meer dan 2000 inwoners/km² en een gemiddelde bevolkingsdichtheid van meer dan 500 inwoners/km²; gewoonlijk meer dan 70% van de bevolking in de bebouwde kom. Onderscheiden worden:

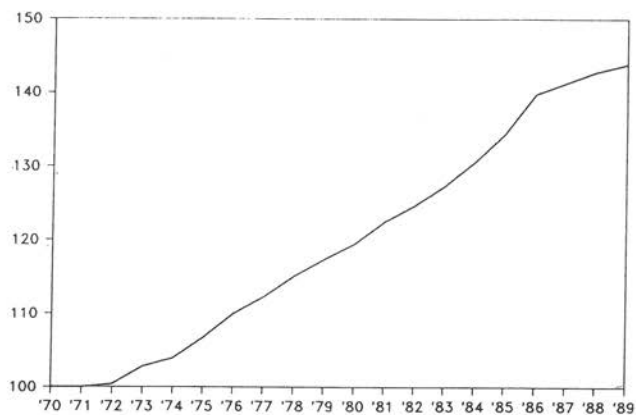
1. Kleine steden gemeenten met minder dan 30.000 inwoners in de bebouwde kom
2. Middelgrote steden gemeenten met tussen 30.000 en 100.000 inwoners in de bebouwde kom
3. Grote steden gemeenten met meer dan 100.000 inwoners in de bebouwde kom

1: Aantal zelfstandig gevestigde huisartsen en assistent-huisartsen, naar geslacht vanaf 1 januari 1970

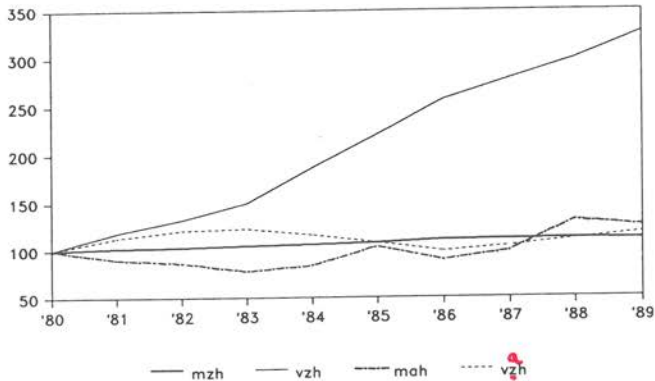
	zelfstandig gevestigde huisartsen			assistent-huisartsen			totaal		
	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen	totaal
1970	4266	127	4393	9	61	70	4275	188	4463
1971	4264	125	4389	9	63	72	4273	188	4461
1972	4290	122	4412	12	64	76	4302	186	4488
1973	4393	123	4516	17	68	85	4410	191	4601
1974	4438	127	4565	24	71	95	4462	198	4660
1975	4546	139	4685	35	76	111	4581	215	4796
1976	4678	153	4831	48	91	139	4726	244	4970
1977	4771	163	4934	51	108	159	4822	271	5093
1978	4879	178	5057	87	117	204	4966	295	5261
1979	4965	190	5155	95	148	243	5060	338	5398
1980	5036	215	5251	123	182	305	5159	397	5556
1981	5129	254	5383	111	206	317	5240	460	5700
1982	5194	284	5478	107	220	327	5301	504	5805
1983	5269	322	5591	96	223	321	5365	547	5912
1984	5337	401	5738	103	211	314	5440	612	6052
1985	5430	474	5904	127	196	323	5557	670	6227
1986	5586	553	6139	110	179	289	5696	732	6428
1987	5607	599	6206	122	189	311	5729	788	6517
1988	5631	643	6274	161	202	363	5792	845	6637
1989	5616	702	6318	153	214	367	5769	916	6685

1990 5613 776 6389 170 240 410 5703 1016 6719

Figuur 1: Groei van het aantal zelfstandig gevestigde huisartsen vanaf 1970 (1970=100)

Figuur 2: Aantal zelfstandig gevestigde huisartsen en assistent-huisartsen vanaf 1980, naar geslacht (1980=100)

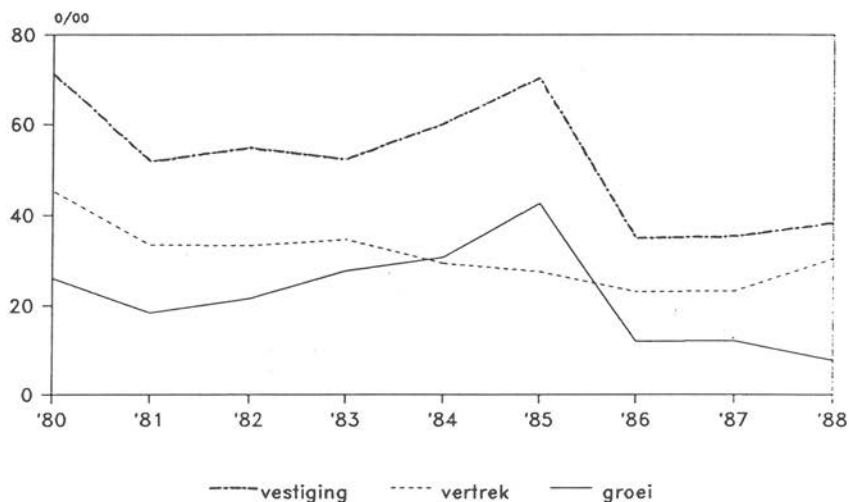

Tabel 2: Aantal nieuw zelfstandig gevestigde huisartsen en het aantal zelfstandig gevestigde huisartsen dat de praktijk heeft neergelegd naar geslacht, vanaf 1970

	nieuw zelfstandig gevestigde huisartsen			huisartsen die praktijk hebben neergelegd			vestigingssaldo		
	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen	totaal
1970	168	8	176	170	10	180	- 2	- 2	- 4
1971	192	5	197	166	8	174	+ 26	- 3	+ 23
1972	287	12	299	184	11	195	+103	+ 1	+104
1973	234	14	248	189	10	199	+ 45	+ 4	+ 49
1974	313	15	328	205	3	208	+108	+12	+120
1975	349	21	370	217	7	224	+132	+14	+146
1976	304	21	325	211	11	222	+ 93	+10	+103
1977	336	27	363	228	12	240	+108	+15	+123
1978	328	18	346	242	6	248	+ 86	+12	+ 98
1979	270	30	300	199	5	204	+ 71	+25	+ 96
1980	312	50	362	219	11	230	+ 93	+39	+132
1981	232	36	268	167	6	173	+ 65	+30	+ 95
1982	238	49	287	163	11	174	+ 75	+37	+113
1983	235	96	331	167	17	184	+ 68	+79	+147
1984	237	87	324	144	14	158	+ 93	+72	+166
1985	292	95	387	136	16	152	+156	+80	+235
1986	144	52	196	123	6	129	+ 21	+46	+ 67
1987	139	60	199	115	16	131	+ 24	+44	+ 68
1988	140	75	215	155	16	171	- 15	+59	+ 44

199 136 00 216 134 18 152 +2 162 +64.
 '90 236 97 333 225 20 245 +11 177 + 00.

Figuur 3: Vestiging, vertrek en groei als promilage van het gemiddelde aantal zelfstandig gevestigde huisartsen

Tabel 3: Leeftijdsverdeling van nieuw zelfstandig gevestigde huisartsen en van huisartsen die de praktijk hebben neergelegd in 1988

leeftijd	nieuw zelfstandig gevestigde huisartsen		huisartsen die zijn gestopt				
	abs	%	abs	%			
jonger dan 30 jaar	7	14	3,2	6,5	-	-	
30-34	136	143	63,0	66,5	2	5	2,9
35-39	56	52	25,9	24,2	12	19	11,1
40-44	10	5	4,6	2,3	13	12	7,0
45-49	6	1	2,8	0,5	10	7	4,1
50-54	1	-	0,5	-	5	5	2,9
55-59	-	-	-	-	7	10	5,9
60-64	-	-	-	-	45	44	25,7
65-69	-	-	-	-	46	56	32,8
70 jaar en ouder	-	-	-	-	12	13	7,6
 totaal	216.	215		100,0	152	171	100,0

Tabel 4: Vestigingswijze van nieuw zelfstandig gevestigde huisartsen vanaf 1970

Jaar	gesteunde vrije vestiging		niet-gesteunde vrije vestiging		overname		associatie		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
1970	11	6,3	10	5,7	106	60,2	49	27,8	176	100,0
1971	19	9,6	14	7,1	101	51,3	63	32,0	197	100,0
1972	35	11,7	17	5,7	151	50,5	96	32,1	299	100,0
1973	26	10,5	15	6,1	134	54,0	73	29,4	248	100,0
1974	19	5,8	24	7,3	150	45,7	135	41,2	328	100,0
1975	38	10,3	28	7,5	155	41,9	149	40,3	370	100,0
1976	32	9,8	11	3,4	150	46,2	132	40,6	325	100,0
1977	35	9,6	29	8,0	151	41,6	148	40,0	363	100,0
1978	39	11,3	17	4,9	149	43,1	141	40,8	346	100,0
1979	34	11,3	21	7,0	132	44,0	113	37,7	300	100,0
1980	48	13,3	17	4,7	153	42,3	144	39,8	362	100,0
1981	44	16,4	12	4,5	103	38,4	109	40,7	268	100,0
1982	39	13,6	25	8,7	102	35,5	121	42,2	287	100,0
1983	43	13,0	32	9,7	90	27,2	166	50,2	331	100,0
1984	47	14,5	46	14,2	69	21,3	162	50,0	324	100,0
1985	54	13,9	48	12,4	91	23,5	194	50,0	387	100,0
1986	18	9,2	2	1,0	51	26,0	125	63,8	196	100,0
1987	37	18,6	-	-	55	27,6	107	53,8	199	100,0
1988	43	20,0	-	-	63	29,3	109	50,7	215	100,0

89 49 22,7 ~ ~ 73 33,8 94 43,5 216 100,0
 90. 47 14,1 - - 199 59,8 87 26,1 333 100

Tabel 5: Praktijkvorm van nieuw zelfstandig gevestigde huisartsen vanaf 1970

	solopraktijk		duopraktijk		groepspraktijk		gezondheids- centrum		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
1970	126	71,6	41	23,3	8	4,5	1	0,6	176	100,0
1971	134	68,0	56	28,4	5	2,6	2	1,0	197	100,0
1972	197	65,9	82	27,5	10	3,3	10	3,3	299	100,0
1973	168	67,7	57	23,0	9	3,6	14	5,7	248	100,0
1974	186	56,7	112	34,1	14	4,3	16	4,9	328	100,0
1975	209	56,5	127	34,3	18	4,9	16	4,3	370	100,0
1976	189	58,2	100	30,8	11	3,4	25	7,7	325	100,0
1977	197	54,3	127	35,0	21	5,8	18	4,9	363	100,0
1978	194	56,1	116	33,5	14	4,0	22	6,4	346	100,0
1979	171	57,0	98	32,7	15	5,0	16	5,3	300	100,0
1980	202	55,8	120	33,1	17	4,7	23	6,4	362	100,0
1981	144	53,7	82	30,6	19	7,1	23	8,6	268	100,0
1982	145	50,7	84	29,3	24	8,4	34	11,8	287	100,0
1983	136	41,1	143	43,2	16	4,8	36	10,9	331	100,0
1984	124	38,3	162	50,0	20	6,2	18	5,6	324	100,0
1985	163	42,1	176	45,7	22	5,7	25	6,5	387	100,0
1986	67	34,2	81	41,3	24	12,2	24	12,2	196	100,0
1987	77	38,7	85	42,7	10	5,0	27	13,6	199	100,0
1988	95	44,2	71	33,0	25	11,6	24	11,2	215	100,0

1989 81 37,5 79 36,6 56 25,9 100,0

Tabel 6: Reden van praktijkbeëindiging van zelfstandig gevestigde huisartsen vanaf 1970

	natuurlijk verloop		andere functie		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%
1970	77	42,8	103	57,2	180	100,0
1971	71	40,8	103	59,2	174	100,0
1972	73	37,4	122	62,6	195	100,0
1973	92	46,2	107	53,8	199	100,0
1974	90	43,3	118	56,7	208	100,0
1975	84	37,5	140	62,5	224	100,0
1976	91	41,0	131	59,0	222	100,0
1977	120	50,0	120	50,0	240	100,0
1978	128	51,6	120	48,4	248	100,0
1979	94	46,1	110	53,9	204	100,0
1980	102	44,3	128	55,7	230	100,0
1981	88	50,9	85	49,1	173	100,0
1982	92	52,9	82	47,1	174	100,0
1983	127	69,0	57	31,0	184	100,0
1984	113	71,6	45	28,4	158	100,0
1985	119	79,3	33	20,7	152	100,0
1986	86	66,7	43	33,3	129	100,0
1987	97	74,1	34	25,9	131	100,0
1988	141	82,5	30	17,5	171	100,0

89 125 82,2 27 17,8 152 100,0

Tabel 7: De nieuwe functie van de sinds 1970 vertrokken huisartsen

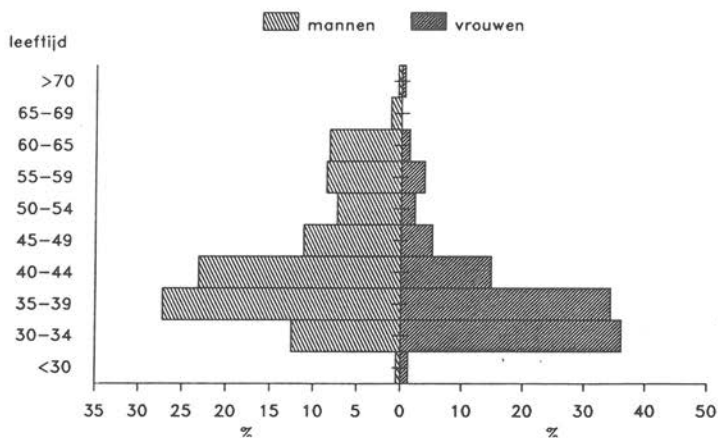
	sociaal ge- neeskundige beroepen		beroepen ge- lijkelijk op huisartsen		beleids- en onderwijs- sector		specialist. beroepen		overig 80-3%		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
1970	47	45,6	15	14,6	25	24,3	14	13,6	2	1,9	103	100,0
1971	51	49,5	12	11,6	22	21,4	14	13,6	4	3,9	103	100,0
1972	59	48,4	15	12,3	24	19,7	23	18,8	1	0,8	122	100,0
1973	59	55,1	16	15,0	13	12,1	17	15,9	2	1,9	107	100,0
1974	72	61,0	20	17,0	13	11,0	11	9,3	2	1,7	118	100,0
1975	92	65,7	16	11,4	20	14,3	12	8,6	-	-	140	100,0
1976	79	60,3	14	10,7	11	8,4	24	18,3	3	2,3	131	100,0
1977	67	55,9	27	22,5	12	10,0	13	10,8	1	0,8	120	100,0
1978	61	50,8	24	20,0	17	14,2	16	13,3	2	1,7	120	100,0
1979	50	45,4	18	16,4	18	16,4	20	18,2	4	3,6	110	100,0
1980	68	53,1	27	21,1	17	13,3	14	10,9	2	1,6	128	100,0
1981	40	47,0	23	27,1	17	20,0	5	5,9	-	-	85	100,0
1982	41	50,0	15	18,3	18	21,9	5	6,1	3	3,7	82	100,0
1983	31	54,4	9	15,8	12	21,0	1	1,8	4	7,0	57	100,0
1984	12	26,7	16	35,5	9	20,0	3	6,7	5	11,1	45	100,0
1985	16	48,5	9	27,3	8	24,2	-	-	-	-	33	100,0
1986	24	55,8	6	14,0	7	16,3	4	9,3	2	4,6	43	100,0
1987	15	44,1	8	23,6	9	26,5	1	2,9	1	2,9	34	100,0
1988	13	43,3	7	23,3	7	23,3	1	3,4	2	6,7	30	100,0

'89 8 29,6 6 22,2 6 22,2 2 7,4 5 10,5 27 100,0
'90

Tabel 8: Leeftijdverdeling van zelfstandig gevestigde huisartsen naar geslacht per 1 januari 1989

leeftijd	mannen		vrouwen		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%
jonger dan 30 jaar	12	0,2	5	0,7	17	0,3
30-34	496	8,8	220	43,3	716	12,9
35-39	1366	25,5	308	38,7	1674	27,0
40-44	1564	26,0	146	16,5	1710	24,9
45-49	790	12,3	47	5,0	837	11,5
50-54	464	7,8	22	3,1	486	7,3
55-59	401	7,6	19	3,1	420	7,1
60-64	439	8,3	9	1,1	448	7,5
65-69	73	1,3	-	-	73	1,1
70 jaar en ouder	7	0,3	2	0,3	9	0,3
Totaal	5616	100,0	7702	100,0	6318	100,0

Figuur 4: Leeftijdsopbouw van de groep zelfstandig gevestigde huisartsen naar sexe op 1 januari 1989

Tabel 9: Leeftijdverdeling van assistent-huisartsen naar geslacht per 1 januari 1989

leeftijd	mannen		vrouwen		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%
jonger dan 30 jaar	8	5,2	10	4,7	18	4,9
30-34	86	56,2	109	48,6	190	51,8
35-39	43	28,1	62	29,0	105	28,6
40 jaar en ouder	16	10,5	38	17,8	54	14,7
Totaal	153	100,0	214	100,0	367	100,0

Tabel 10: Absoluut en relatief aantal zelfstandig gevestigde huisartsen naar praktijkvorm vanaf 1970 per 1 januari

Peil- datum	solopraktijk		duopraktijk		groepspraktijk		gezondheids- centrum		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
1970	3794	86,4	529	12,0	53	1,2	17	0,4	4393	100,0
1971	3766	85,8	528	12,0	71	1,6	24	0,6	4389	100,0
1972	3726	84,5	575	13,0	80	1,8	31	0,7	4412	100,0
1973	3725	82,5	626	13,9	113	2,5	52	1,1	4516	100,0
1974	3698	81,0	654	14,3	131	2,9	82	1,8	4565	100,0
1975	3623	77,3	787	16,8	162	3,5	113	2,4	4685	100,0
1976	3590	74,3	915	19,0	184	3,8	142	2,9	4831	100,0
1977	3562	72,1	993	20,1	192	3,9	187	3,8	4934	100,0
1978	3536	69,9	1090	21,6	209	4,1	222	4,4	5057	100,0
1979	3499	67,8	1165	22,6	245	4,8	246	4,8	5155	100,0
1980	3493	66,5	1235	23,5	257	4,9	266	5,1	5251	100,0
1981	3505	65,1	1316	24,4	260	4,8	302	5,6	5383	100,0
1982	3500	63,9	1374	25,1	277	5,1	327	6,0	5478	100,0
1983	3522	63,0	1385	24,8	319	5,7	365	6,5	5591	100,0
1984	3509	61,2	1508	26,3	320	5,6	401	7,0	5738	100,0
1985	3465	58,7	1663	28,2	348	5,9	428	7,2	5904	100,0
1986	3447	56,1	1854	30,2	396	6,5	442	7,2	6139	100,0
1987	3432	55,3	1889	30,4	431	6,9	454	7,3	6206	100,0
1988	3419	54,5	1952	31,1	432	6,9	471	7,5	6274	100,0
1989	3440	54,4	1933	30,6	452	7,2	493	7,8	6318	100,0

3498 54,8 1933 30,3 958 15,0 - - 6309 100,0

Tabel 11: Leeftijdsverdeling van zelfstandig gevestigde huisartsen naar praktijkvorm per 1 januari 1989

leeftijd	solopraktijk		duopraktijk		groepspraktijk		gezondheidscentrum				
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%			
jonger dan 30 jaar	14 ⁸	0,4	0,2	3 ⁷	0,2	0,4	3 ²	0,7	0,2	-	-
30-34	338 ¹⁷⁸	9,8	7,9	321 ³⁰²	16,6	15,6	62 ¹³⁶	13,7	14,2	95	19,3
35-39	776 ⁶⁷²	22,7	21,9	627 ⁶¹¹	32,4	31,6	121 ²⁹⁶	26,8	30,9	181	36,7
40-44	877 ⁹²⁷	25,5	26,5	449 ⁵⁰⁴	23,2	26,1	110 ²⁷⁹	24,3	29,1	140	28,4
45-49	437 ⁵²⁰	12,7	15,0	190 ²⁰²	9,8	10,5	59 ¹⁰⁹	13,1	11,4	39	7,9
50-54	296 ³²²	8,6	9,2	111 ¹⁰³	5,7	5,3	35 ⁶⁸	7,7	6,4	17	3,4
55-59	316 ³⁰⁸	9,2	8,8	91 ⁷⁹	4,7	4,1	32 ³³	7,1	3,4	12	2,4
60-64	322 ³⁰¹	9,4	8,6	122 ¹⁰⁹	6,3	5,6	23 ³⁰	5,1	4,0	8	1,6
65-69	48 ⁵⁴	1,4	1,5	16 ¹⁵	0,8	0,8	6 ⁴	1,3	0,4	1	0,2
70 jaar en ouder	16 ⁶	0,5	0,2	3 ¹	0,2	0,1	1	0,2	-	-	-
<i>85 en ouder</i>	1	0,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
totaal	3490	100,0	1933	100,0	452	100,0	493	100,0			

3490

1933

958 100%

Tabel 12: Absoluut en relatief aantal assistent-huisartsen naar praktijkvorm vanaf 1970 per 1 januari

	solopraktijk		duopraktijk		groepspraktijk		gezondheids- centrum		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
1970	64	91,4	6	8,6	-	-	-	-	70	100,0
1971	63	87,5	8	11,1	1	1,4	-	-	72	100,0
1972	64	84,2	11	14,5	1	1,3	-	-	76	100,0
1973	74	87,1	8	9,4	2	2,3	1	1,2	85	100,0
1974	87	91,6	5	5,3	1	1,0	2	2,1	95	100,0
1975	98	88,3	9	8,1	1	0,9	3	2,7	111	100,0
1976	120	86,3	15	10,8	1	0,7	3	2,2	139	100,0
1977	129	81,1	16	10,1	4	2,5	10	6,3	159	100,0
1978	168	82,3	16	7,8	5	2,5	15	7,4	204	100,0
1979	202	83,1	17	7,0	8	3,3	16	6,6	243	100,0
1980	255	83,6	24	7,9	7	2,3	19	6,2	305	100,0
1981	252	79,5	28	8,8	13	4,1	24	7,6	317	100,0
1982	259	79,2	30	9,2	9	2,8	29	8,9	327	100,0
1983	257	80,1	29	9,0	9	2,8	26	8,1	321	100,0
1984	239	76,1	37	11,8	8	2,5	30	9,6	314	100,0
1985	241	74,6	43	13,3	7	2,2	32	9,9	323	100,0
1986	209	72,3	43	14,9	9	3,1	28	9,7	289	100,0
1987	230	74,0	43	13,8	8	2,6	30	9,6	311	100,0
1988	255	70,2	62	17,1	11	3,0	35	9,6	363	100,0
1989	266	72,5	55	15,0	10	2,7	36	9,8	367	100,0

1990 285 69,5 70 17,1 55 13,4 - - 410 100,0

Tabel 13: Zelfstandig gevestigde huisartsen naar vestigingsduur in de huidige praktijk per 1 januari 1989

vestigingsduur in jaren	man		vrouw		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%
0- 5 jaar	1122	22,2	448	66,1	1709	27,0
6-10	1227	23,1	214	19,4	1435	22,7
11-15	1354	22,3	67	9,1	1317	20,8
16-20	780	11,7	24	1,8	669	10,6
21-25	405	8,0	6	0,9	454	7,2
26-30	378	7,4	10	1,8	428	6,8
meer dan 30 jaar	320	5,3	5	0,9	306	4,8
totaal	5616	100,0	702	100,0	6318	100,0

5613 100 776 100 6389 100.

Tabel 14: Aantal apotheekhoudende zelfstandig gevestigde huisartsen (vergunninghouders) vanaf 1970, per 1 januari

	apotheekhoudend		niet-apotheekhoudend		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%
1970	1366	31,1	3027	68,9	4393	100,0
1971	1359	31,0	3030	69,0	4389	100,0
1972	1345	30,5	3067	69,5	4412	100,0
1973	1354	30,0	3162	70,0	4516	100,0
1974	1343	29,4	3222	70,6	4565	100,0
1975	1332	28,4	3353	71,6	4685	100,0
1976	1324	27,4	3507	72,6	4831	100,0
1977	1307	26,5	3627	73,5	4934	100,0
1978	1275	25,2	3782	74,8	5057	100,0
1979	1219	23,6	3936	76,4	5155	100,0
1980	1159	22,1	4092	77,9	5251	100,0
1981	1086	20,2	4297	79,8	5383	100,0
1982	1023	18,7	4455	81,3	5478	100,0
1983	999	17,9	4592	82,1	5591	100,0
1984	958	16,7	4780	83,3	5738	100,0
1985	909	15,4	4995	84,6	5904	100,0
1986	853	13,9	5286	86,1	6139	100,0
1987	817	13,2	5389	86,8	6206	100,0
1988	769	12,3	5505	87,7	6274	100,0
1989	757	12,0	5561	88,0	6318	100,0

Tabel 15: Leeftijdsverdeling van apotheekhoudende en niet-apotheekhoudende huisartsen per 1 januari 1989

leeftijd	apotheekhoudende huisartsen		niet-apotheekhoudende huisartsen	
	abs	%	abs	%
jonger dan 30 jaar	12	0,1	18	0,3
30-34	35	4,7	766	12,1
35-39	143	19,2	1531	27,1
40-44	172	23,1	1528	27,3
45-49	130	17,4	707	12,5
50-54	74	9,9	412	7,0
55-59	85	11,4	335	5,9
60-64	88	11,8	387	6,4
65-69	17	2,3	56	1,0
70 jaar en ouder	1	0,1	19	0,3
85 en ouder	-	-	-1	0,0
totaal	757	100,0	5561	100,0

745 36 100 5644 100

Tabel 16: (Niet-)apotheekhoudende huisartsen naar vestigingsduur in huidige praktijk op 1 januari 1989

Vestigingsduur in jaren	niet-apotheekhoudende huisartsen		apotheekhoudende huisartsen		niet-apotheekhoudende huisartsen	
	abs	%	abs	%	abs	%
0-5 jaar	1471	26,1	1603	28,8	106	14,0
6-10	1317	23,3	1291	23,2	144	19,0
11-15	1255	22,2	1154	20,8	163	21,5
16-20	676	12,0	559	10,1	110	14,5
21-25	340	6,0	368	6,6	86	11,4
26-30	301	5,3	339	6,1	89	11,8
meer dan 30 jaar	207	4,8	247	4,4	59	7,8
totaal	14	0,2	5561	100,0	757	100,0

Tabel 17: Aantal apotheekhoudende huisartsen naar urbanisatiegraad, per 1 januari 1989

urbanisatiegraad	apotheekhoudende huisartsen		niet-apotheekhoudende huisartsen	
	abs	%	abs	%
landelijk gebied	339	44,8	367	6,6
verstedelijkt landelijk gebied	303	40,0	1130	20,3
forensengemeenten	60	7,9	833	15,0
kleine steden	34	4,5	641	11,5
middelgrote steden	14	1,9	987	17,8
grote steden	7	0,9	1603	28,8
totaal	757	100,0	5561	100,0

Tabel 18: Aantal zelfstandig gevestigde huisartsen en assistent-huisartsen naar provincie en geslacht per 1 januari 1989

provincie	zelfstandig gevestigde huisartsen			assistent-huisartsen		
	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen	totaal
Groningen	211	209	237	10	117	17
Friesland	230	240	265	4	8	12
Drenthe	176	178	185	4	12	13
Overijssel	302	381	412	6	8	20
Flevoland	03	79	103	2	1	2
Gelderland	605	682	777	17	21	36
Utrecht	325	368	442	11	19	31
Noord-Holland	910	920	1071	41	53	79
Zuid-Holland	1139	1135	1315	35	57	91
Zeeland	143	144	153	0	9	13
Noord-Brabant	042	848	925	15	12	23
Limburg	429	432	472	17	13	30
Nederland	5613	702	6318	153	214	367

5613 776 6389 170 240 410

Tabel 19: Aantal zelfstandig gevestigde huisartsen naar urbanisatiegraad en geslacht per 1 januari 1989

urbanisatiegraad	mannen		vrouwen		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%
landelijk gebied	643	11,5	61	8,0	704	11,2
verstedelijkt land.geb.	1305	23,3	136	18,2	1442	22,7
forensengemeenten	800	14,3	122	15,2	922	14,1
kleine steden	623	11,1	63	8,2	686	10,7
middelgrote steden	887	15,8	110	15,2	1005	15,8
grote steden	1354	24,3	276	35,2	1630	25,5
Nederland	5613	100,0	776	100,0	6389	100,0

Tabel 20: Aantal assistent-huisartsen naar urbanisatiegraad en geslacht per 1 januari 1989

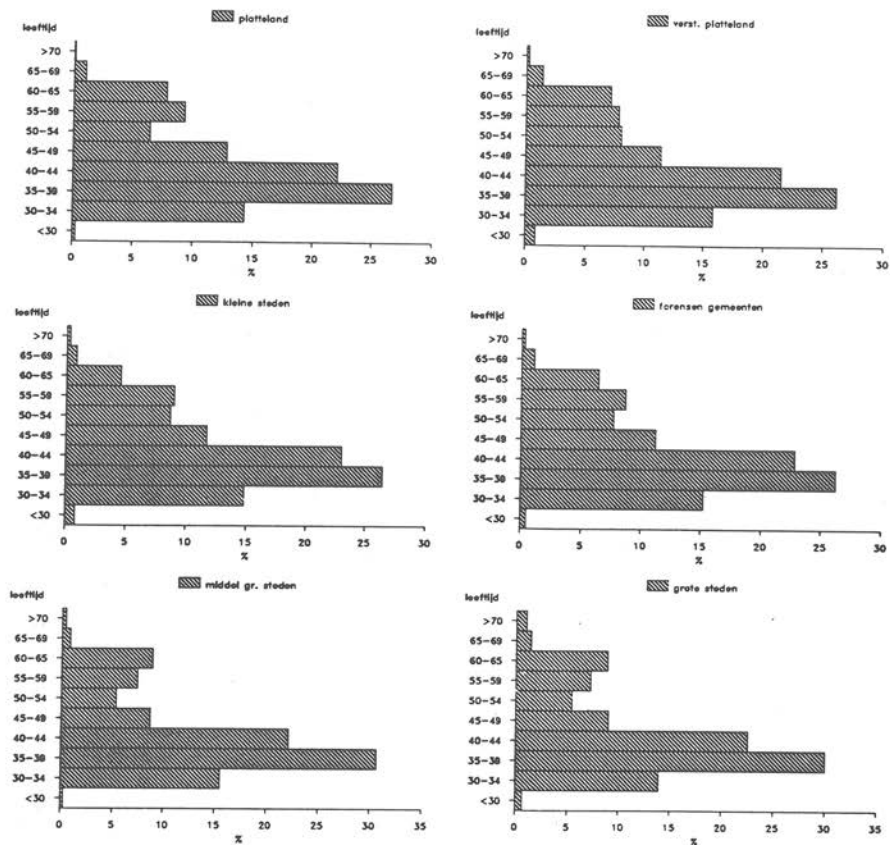
urbanisatiegraad	mannen		vrouwen		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%
landelijk gebied	20	16,8	31	32,9	51	48
verstedelijkt landelijk gebied	35	40,6	34	31,4	69	71
forensengemeenten	19	21,2	44	35,8	63	56
kleine steden	15	13,8	24	22,0	39	35
middelgrote steden	25	24,7	32	27,3	57	51
grote steden	56	32,9	75	31,3	131	106
Nederland	170	100,0	240	100,0	410	367

Tabel 21: Leeftijdsverdeling van zelfstandig gevestigde huisartsen naar urbanisatiegraad per 1 januari 1989

leef-tijd	landelijk gebied		verstedelijkt landelijk gebied		forensen-gemeenten		kleine steden		middelgrote steden		grote steden	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
jonger dan 30 jaar	-	-	6	0,4	1	0,1	4	0,6	5	0,5	4	0,2
30-34	99	14,0	190	13,3	121	13,5	83	12,3	128	12,8	195	12,1
35-39	177	25,1	366	25,5	231	25,9	174	25,8	300	30,0	457	28,4
40-44	165	23,4	334	23,3	224	25,1	170	25,2	258	25,8	425	26,4
45-49	102	14,5	186	13,0	99	11,0	93	13,8	98	9,8	147	9,1
50-54	46	6,5	124	8,7	79	8,9	53	7,9	59	5,9	98	6,1
55-59	61	8,6	99	6,9	71	8,0	56	8,3	60	6,0	104	6,5
60-64	51	7,2	107	7,5	55	6,1	36	5,3	81	8,1	145	9,0
65-69	5	0,7	19	1,3	8	0,9	5	0,7	7	0,7	27	1,7
70 jaar en ouder	-	-	2	0,1	4	0,5	1	0,1	5	0,5	8	0,5
totaal	706	100,0	1433	100,0	893	100,0	675	100,0	1001	100,0	1610	100,0

hand no 9

Figuur 5: De leeftijdsopbouw van zelfstandig gevestigde huisartsen per 1 januari 1989 naar urbanisatiegraad

Tabel 22: Aantal zelfstandig gevestigde huisartsen naar praktijkvorm en provincie per 1 januari 1989

provincie	solopraktijk		duopraktijk		groeps- praktijk		gezondheids- centrum		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Groningen	161	68,2	43	18,2	21	8,9	11	4,7	236	100,0
Friesland	154	56,6	95	36,1	8	3,0	6	2,3	263	100,0
Drenthe	86	46,5	73	39,5	12	6,5	14	7,5	185	100,0
Overijssel	259	63,3	106	25,9	27	6,6	17	4,2	409	100,0
Flevoland	18	18,2	13	13,1	-	-	68	68,7	99	100,0
Gelderland	419	54,9	263	34,5	52	6,8	29	3,8	763	100,0
Utrecht	223	52,0	109	25,4	50	11,6	47	11,0	429	100,0
Noord-Holland	618	57,7	294	27,5	48	4,5	111	10,3	1071	100,0
Zuid-Holland	803	61,1	357	27,1	42	3,2	113	8,6	1315	100,0
Zeeland	95	62,1	49	32,0	6	3,9	3	2,0	153	100,0
Noord-Brabant	425	46,1	351	38,0	107	11,6	40	4,3	923	100,0
Limburg	179	37,9	180	38,2	79	16,7	34	7,2	472	100,0
Nederland	3440	54,5	1933	30,6	452	7,1	493	7,8	6318	100,0

Tabel 23: Aantal zelfstandig gevestigde huisartsen naar praktijkvorm en urbanisatiegraad per 1 januari 1989

urbanisatie- graad	solopraktijk		duopraktijk		groeps- praktijk		gezondheids- centrum		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
landelijk gebied	407	57,7	244	34,6	37	5,1	18	2,6	706	100,0
verstedelijkt landelijk gebied	653	45,6	560	39,0	129	9,0	91	6,4	1433	100,0
forensengemeenten	506	56,6	243	27,2	39	4,4	105	11,8	893	100,0
kleine steden	357	52,9	229	33,2	71	10,5	23	3,4	675	100,0
middelgrote steden	547	54,6	279	27,9	93	9,3	82	8,2	1001	100,0
grote steden	970	60,3	383	23,8	83	5,1	174	10,8	1610	100,0
Nederland	3440	54,4	1933	30,6	452	7,2	492	7,8	6318	100,0

zandbruken roep

Tabel 24: Aantal inwoners per huisarts (zelfstandig gevestigde huisartsen, en zelfstandig gevestigde huisartsen + langdurig assistenten) per provincie per 1 januari 1989

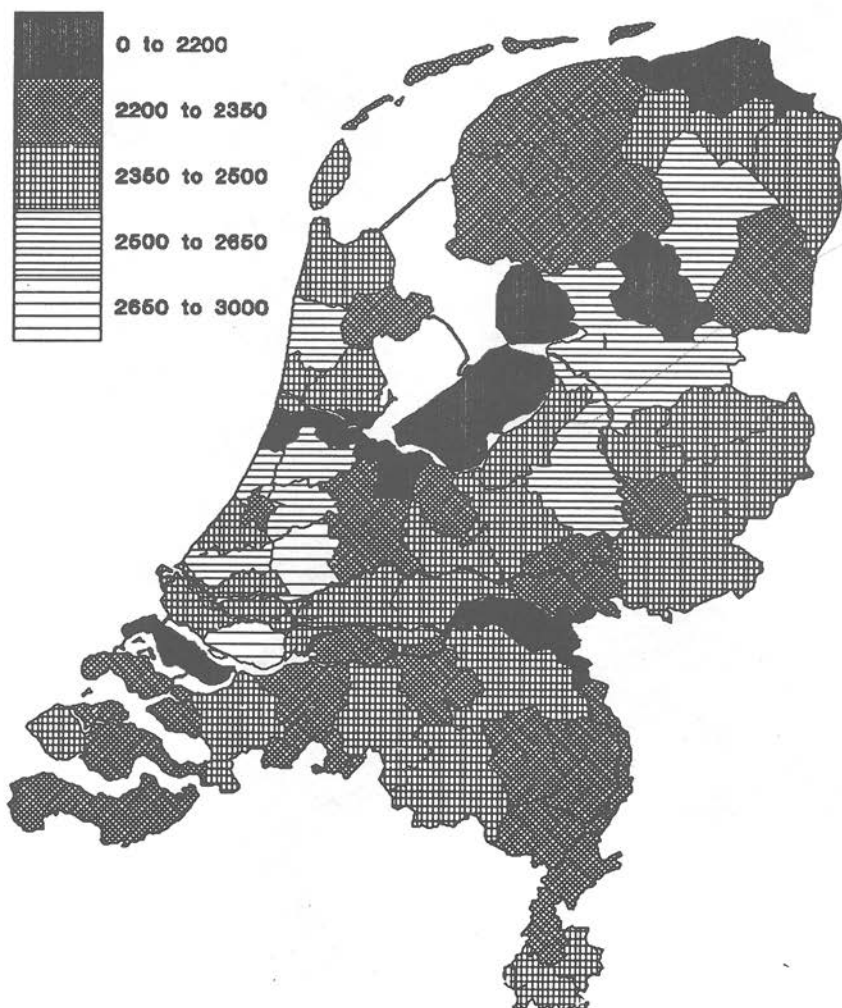
provincie	aantal inwoners	aantal zelfstandig gevestigde huisartsen	inwoners per zelfstandig gevestigde huisarts	aantal huisartsen + langdurig assistenten	inwoners per huisarts + langdurig assistenten
Groningen	553862	236237	2353	258	2194
Friesland	599151	263265	2278	275	2179
Drenthe	441020	185185	2373	198	2218
Overijssel	1020424	409412	2482	429	2366
Flevoland	211507	99103	2047	101	2007
Gelderland	1804209	763777	2352	799	2246
Utrecht	1015515	429442	2342	460	2184
Noord-Holland	2.365.160	1071076	2208	1150	2057
Zuid-Holland	3.200.408	13151345	2434	1406	2276
Zeeland	355947	153150	2324	166	2142
Noord-Brabant	2.172.604	923925	2354	946	2297
Limburg	1103960	472472	2330	502	2190
Nederland	14.803.772	63186389	2343	6685	2214

Tabel 25: Aantal inwoners per huisarts (zelfstandig gevestigde huisartsen, en zelfstandig gevestigde huisartsen + langdurig assistenten) naar urbanisatiegraad per 1 januari 1989

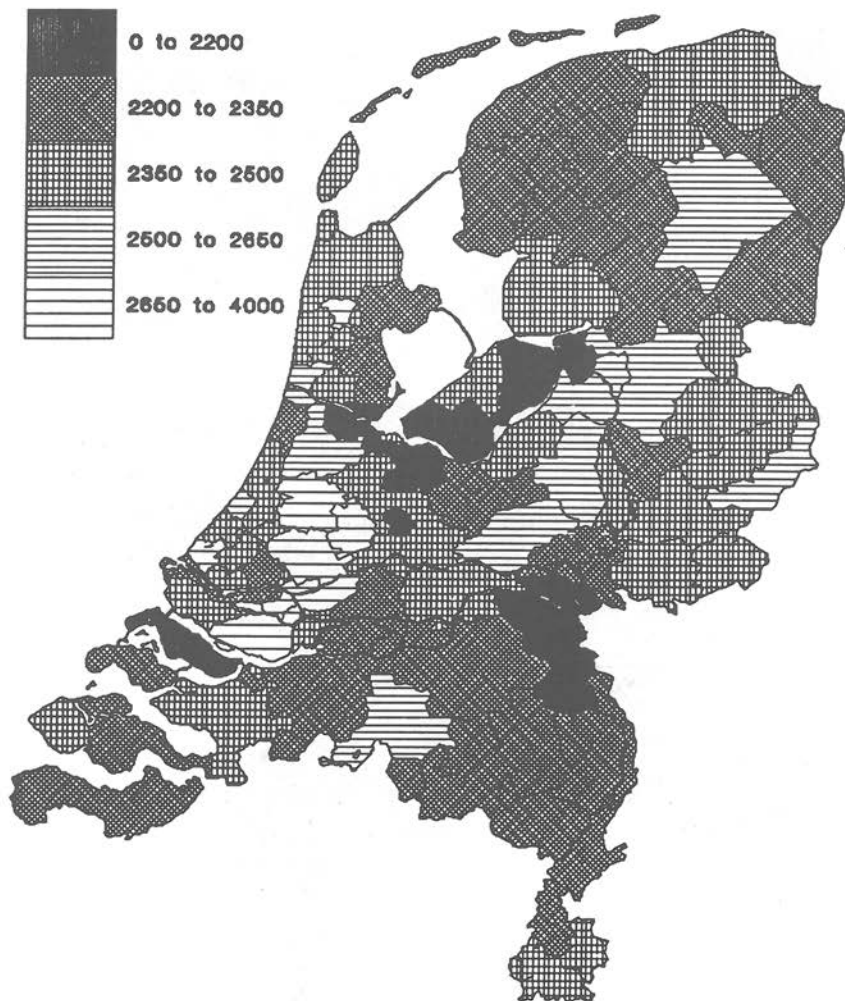
urbanisatiegraad	aantal inwoners	aantal zelfstandig gevestigde huisartsen	inwoners per zelfstandig gevestigde huisarts	aantal huisartsen + langdurig assistenten	inwoners per huisarts + langdurig assistenten
landelijk gebied	1.608.763	706	2392	754	2240
verstedelijkt landelijk gebied	3.411.129	1433	2380	1504	2268
forensengemeenten	2.182.793	893	2444	949	2300
kleine steden	1.631.084	675	2416	701	2297
middelgrote steden	2.347.568	1001	2345	1052	2232
grote steden	3.542.462	1610	2200	1716	2064
Nederland	14.803.772	6318	2343	6685	2214

ontbreekt

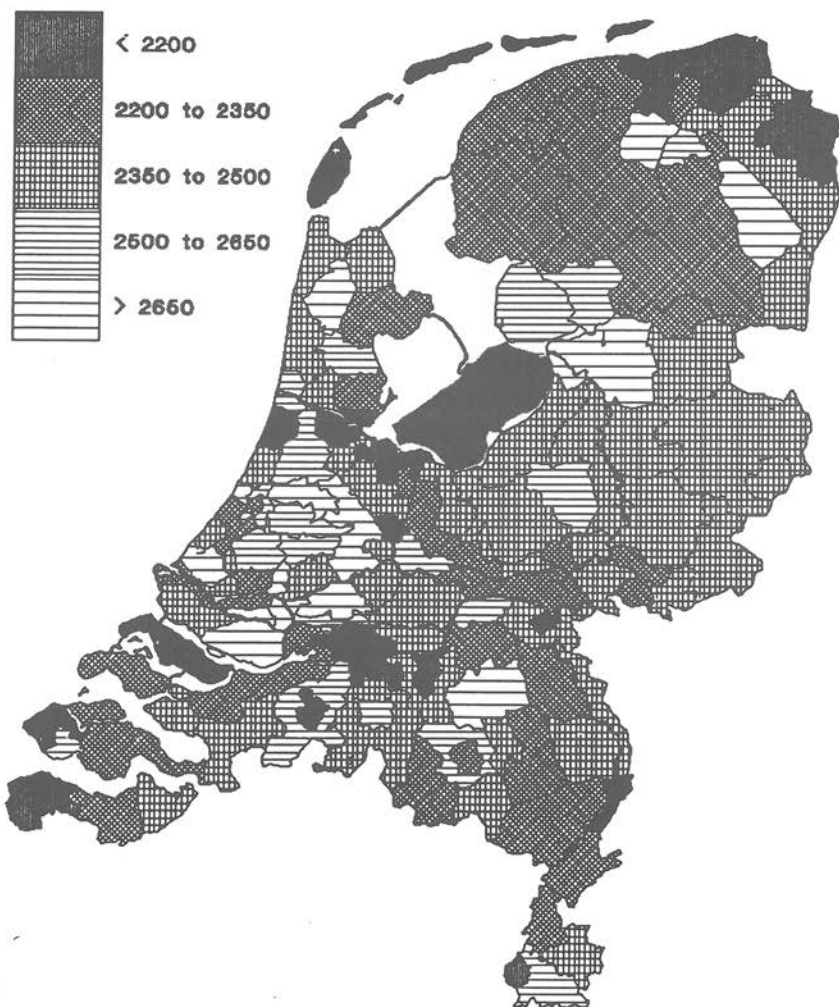
Figuur 6: Huisartsendichtheid (aantal inwoners per zelfstandig gevestigde huisarts) per WGR-subregio (regio-indeling in het kader van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen) per 1 januari 1989

Figuur 7: Huisartsendichtheid (aantal inwoners per zelfstandig gevestigde huisarts) per Plaatselijke Huisartsen Vereniging (PHV) per 1 januari 1989

Figuur 8: Huisartsendichtheid (aantal inwoners per zelfstandig gevestigde huisarts) per Economisch Geografisch Gebied (EGG) per 1 januari 1989

5. ADSPIRANT-HUISARTSEN

Het aantal studenten dat de opleiding tot huisarts volgt is in 1988 opnieuw fors gedaald. Op 1 januari 1989 stonden 346 studenten ingeschreven (tabel 26). Onder hen 129 die nog de 'oude' éénjarige opleiding doen en 35 die in het tweede jaar van de nieuwe opleiding zitten. De daling ten opzichte van de vorige peildatum is 19%. In 1984 lag het aantal studenten huisartsen-geneeskunde nog op 501.

Aan de Universiteit van Amsterdam werden op 1 januari 1989 de meeste huisartsen opgeleid (61), terwijl de Rijksuniversiteit van Limburg het minste aantal studenten huisartsen-geneeskunde kent (24).

Van de 327 huisartsen in opleiding is 33,2% van het vrouwelijke geslacht. Een lichte daling ten opzichte van de vorige peildatum. De deelname van vrouwen verschilt overigens per huisartseninstituut. Het laagste percentage vrouwelijke studenten treffen wij op het universitair huisartsen van de Vrije Universiteit aan (22,1%). Aan de Rijksuniversiteit van Limburg vinden wij het hoogste aandeel vrouwelijke huisartsen, hoewel er niet zoals vorig jaar sprake is van een meerderheid (41,7%).

De periode tussen het artsexamen en de start van de specialisatie huisartsen-geneeskunde is in 1988 opnieuw opgelopen. Een student dient nu gemiddeld 41 maanden te wachten alvorens met zijn opleiding tot huisarts te kunnen beginnen. Een stijging van zes maanden ten opzichte van de peildatum 1 januari 1988. Een gunstige uitzondering hierop vormt de Rijksuniversiteit van Limburg waar de wachttijd daalde met ruim zes maanden naar 17 maanden. Evenals bij de vorige peiling is de wachttijd aan de Katholieke Universiteit van Nijmegen het langst: 55 maanden.

Het totale aantal studenten dat de huisartsenopleiding voltooide lag op januari 1989 op 6061 (tabel 28). De Rijksuniversiteit van Utrecht blijkt tot nu toe het grootste aantal afgestudeerden te hebben afgeleverd (1021). Daarnaast telden wij een groep van 82 huisartsen die zich sinds 1974 bij de Huisartsen Registratie Commissie hebben laten inschrijven, maar hun opleiding elders, voornamelijk in België, hebben gedaan.

Het jaarlijks aantal afgestudeerden lag lange tijd tussen de 400 en 500. In 1988 is dit cijfer voor het eerst beduidend lager (328). Gezien het geringere aantal huisartsen in opleiding en de verlenging van opleidingsduur verwachten wij dat het jaarlijks aantal afgestudeerden de komende jaren verder zal dalen.

Van alle sinds 1974 afgestudeerde huisartsen is 26% vrouw. In 1988 was 35% van het aantal afgestudeerden vrouw. Een toename van 4% ten opzichte van 1987.

Van alle sinds 1974 afgestudeerden gaven 648 (10,8%) te kennen op 1 januari 1989 nog op zoek te zijn naar een zelfstandige vestiging (tabel 29). In deze groep bevindt zich een aantal afgestudeerden dat als assistent-huisarts werkzaam is. In tabel 30 zijn de assistent-huisartsen als aparte categorie opgenomen.

Vanzelfsprekend neemt het deel zoekenden van een afstudeercohort toe naarmate het afstudeerjaar recenter wordt. Over het algemeen kan echter gesteld worden dat vijf jaar na afstuderen zo'n 60% een zelfstandige vestiging weet te realiseren. De effecten van het vestigingsbeleid op de vestigingskansen van recente afstudeercohorten zijn moeilijk uitspraken te doen. Wel is het zo dat het percentage afgestudeerden per cohort dat binnen een jaar na afstuderen een vestiging realiseert drastisch daalt. Lange tijd schommelde dit percentage tussen 20% en 30%. Sinds 1986 is er echter sprake van een drastische daling tot 9,3% in 1988.

Dit alles leidt tot een totaal aantal van 531 afgestudeerden, die niet als (assistent-)huisarts werkzaam zijn, die actief op zoek zijn naar een zelfstandige vestiging (tabel 30). Daartegenover staan 1653 afgestudeerden (27,5% van alle afgestudeerden) die afgezien hebben van vestiging. Onder hen 796 waarvan de registratie op 1 januari 1989 verlopen was en die daarom van uitoefening van het huisartsenberoep uitgesloten zijn. Opvallend is dat van de in 1987 en 1988 afgestudeerden respectievelijk 16,6% en 6,3% reeds afzien van zelfstandige vestiging.

BEGRIPPEN

Adspirant-huisarts - Een arts die de beroepsopleiding tot huisarts aan een van de universitaire instituten voor huisartsgeneeskunde volgt of gevolgd heeft en nog niet zelfstandig als huisarts gevestigd is.

Wachttijd - De tijd die verloopt tussen het artsexamen en aanvang van de huisartsenopleiding.

Tabel 26: Aantal studenten dat op 1 januari 1989 de huisartsenopleiding volgt, naar Universitair Huisartsen Instituut en geslacht

	mannen		vrouwen		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%
RU Groningen	30	76,9	9	23,1	39	100,0
VU Amsterdam	21	77,8	6	22,1	27	100,0
Univ. v. Amsterdam	38	62,3	23	37,7	61	100,0
RU Leiden	30	61,2	19	38,8	49	100,0
EU Rotterdam	26	74,3	9	25,7	35	100,0
RU Utrecht	33	61,1	21	38,9	54	100,0
KU Nijmegen	39	68,4	18	31,6	57	100,0
RU Limburg	14	58,3	10	41,7	24	100,0
totaal	231	66,8	115	33,2	346	100,0

Tabel 27: Gemiddelde wachttijd in maanden naar jaar waarin de huisartsenopleiding gestart is en naar Universitair Huisartsen Instituut

	Gro- ningen	A'dam VU	A'dam UvA	Leiden	Rotter- dam	Utrecht	Nij- megen	Lim- burg	Totaal gem.
1973	-	-	-	-	-	0,8	-		0,8
1974	1,1	1,7	0,9	2,0	1,4	2,0	1,7	3,0	1,7
1975	3,0	2,7	2,3	1,0	2,2	3,4	3,9	2,1	2,9
1976	4,8	3,1	3,4	2,3	3,4	6,1	2,7	3,1	3,8
1977	6,0	3,1	5,3	3,9	4,8	7,4	5,3	4,2	5,2
1978	7,4	4,0	6,3	5,4	4,3	12,0	10,4	4,7	7,1
1979	8,1	7,0	9,3	9,7	7,8	22,4	9,4	3,6	10,5
1980	10,6	16,9	17,0	10,7	11,0	15,3	16,4	2,0	13,6
1981	13,5	20,5	13,2	10,0	11,7	17,5	20,1	7,9	14,9
1982	16,5	15,6	21,0	15,6	11,0	25,7	22,1	13,4	17,7
1983	21,8	23,6	26,3	19,4	19,7	29,5	28,6	14,8	23,7
1984	31,8	29,6	23,4	24,6	18,3	32,9	31,2	22,5	27,2
1985	31,0	34,0	31,6	26,8	24,4	33,0	34,0	22,5	30,2
1986	37,7	31,8	40,6	28,1	27,6	38,7	36,5	15,8	33,4
1987	38,0	31,3	35,2	34,6	26,2	32,9	45,9	23,7	35,0
1988	45,5	52,7	35,2	37,0	29,8	41,4	55,3	17,3	41,0

Tabel 28: Verdeling van de afgestudeerden van de huisartsenopleidingen naar jaar van voltooiing van de opleiding en universiteit, vanaf 1 januari 1974

jaar van voltooiing van de opleiding	Groningen	A'dam VU	A'dam UvA	Leiden	R'dam	Utrecht	Nijmegen	Maas-tricht	to-taal
1974	-	-	-	-	-	31	-	-	31
1975	20	43	7	1	13	79	6	4	173
1976	70	66	33	1	48	88	16	18	340
1977	80	65	57	49	57	77	58	15	458
1978	85	66	58	61	55	75	72	19	491
1979	75	63	50	56	67	62	71	20	464
1980	73	52	49	53	59	68	70	18	442
1981	66	53	41	48	65	68	69	10	420
1982	70	53	44	61	65	60	71	26	450
1983	67	53	44	60	70	82	70	28	474
1984	73	55	68	58	69	72	72	30	497
1985	68	56	71	54	65	71	71	29	485
1986	52	45	69	57	61	60	66	30	440
1987	66	50	58	58	65	77	72	27	473
1988	66	32	45	59	59	51	47	19	328
totaal	931	752	694	676	818	1021	831	293	6016

Tabel 29: Aantal praktijkzoekende adspirant-huisartsen per 1 januari 1989 naar jaar van afstuderen, in verhouding tot het jaarlijks aantal afgestudeerden, naar geslacht

jaar van voltooiing van de opleiding	mannen			vrouwen			totaal		
	afgestu-deerd	praktijk-zoekend		afgestu-deerd	praktijk-zoekend		afgestu-deerd	praktijk-zoekend	
	abs	abs	%	abs	abs	%	abs	abs	%
1974	29	-	-	2	-	-	31	-	-
1975	154	-	-	19	-	-	173	-	-
1976	277	-	-	63	1	1,6	340	1	0,3
1977	363	-	-	95	1	1,1	458	1	0,2
1978	378	2	0,5	113	3	2,7	491	5	1,0
1979	348	-	-	116	-	-	464	-	-
1980	339	1	0,3	103	3	2,9	442	4	0,9
1981	313	3	1,0	107	2	1,9	420	5	1,2
1982	325	7	2,1	125	5	4,0	450	12	2,7
1983	342	18	5,3	132	8	6,0	474	26	5,5
1984	364	24	6,6	133	9	6,8	497	33	6,6
1985	356	45	12,6	129	20	15,5	485	65	13,4
1986	300	79	26,3	140	24	17,1	440	103	23,5
1987	328	122	37,1	145	50	34,4	477	172	36,4
1988	246	149	60,6	132	72	54,5	378	221	58,5
totaal	4462	450	10,1	1554	198	12,7	6016	648	10,8

Tabel 30: Overzicht van de activiteiten van alle vanaf 1974 afgestudeerden van de huisartsenopleiding op 1 januari 1989

	gevestigd		assistent		wil een eigen praktijk*		op het ogenblik zoekend		afgezien van eigen praktijk		overig:		totaal			
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	registratie niet verlo-		buitenland niet be-		abs	%		
									pen	pen	reikbaar, weigeraar	reikbaar, weigeraar				
1974	20	64,5	-	-	-	-	-	-	2	6,5	9	29,0	-	-	21	100,0
1975	111	64,2	2	1,1	-	-	-	-	13	7,5	47	27,2	-	-	173	100,0
1976	227	66,7	4	1,2	1	0,3	-	-	21	6,2	86	25,3	1	0,3	340	100,0
1977	308	67,2	5	1,0	-	-	-	-	40	8,7	102	22,4	3	0,7	458	100,0
1978	321	65,5	8	1,6	1	0,2	4	0,8	31	6,3	122	24,8	4	0,8	491	100,0
1979	299	64,4	8	1,7	1	0,2	-	-	39	8,9	114	24,6	1	0,2	464	100,0
1980	273	61,8	6	1,4	1	0,2	3	0,7	39	8,8	111	25,1	9	2,0	442	100,0
1981	274	65,2	14	3,3	1	0,2	2	0,5	33	7,9	93	22,2	3	0,7	420	100,0
1982	271	60,2	12	2,7	3	0,7	9	2,0	39	8,7	108	24,0	8	1,7	450	100,0
1983	292	62,7	16	3,4	1	0,2	22	4,6	123	25,9	2	0,4	13	2,8	474	100,0
1984	284	57,1	27	5,5	11	2,2	22	1,4	139	28,0	2	0,4	12	2,4	497	100,0
1985	236	48,7	33	6,8	19	3,9	53	10,9	131	27,0	-	-	13	2,7	485	100,0
1986	154	35,0	58	13,2	19	4,3	81	18,4	103	23,4	-	-	25	5,7	440	100,0
1987	120	25,3	74	15,5	34	7,2	141	29,7	78	16,6	-	-	26	5,7	473	100,0
1988	19	5,0	68	17,9	52	13,8	194	51,4	24	6,3	-	-	21	5,6	378	100,0
totaal	3214	53,4	335	5,6	144	2,4	531	8,8	857	14,3	796	13,2	140	2,3	6016	100,0

* assistenten die in de enquête tevens aangaven dat ze zoekend waren, zijn in deze tabel alleen bij de assistenten meegerekend en niet bij de zoekenden. Vandaar dat de aantallen zoekenden afwijken van de aantallen die in tabel 28 zijn gepresenteerd.

andere zoekend

$$\begin{array}{r} 057 \\ 796 \\ \hline 1653 \end{array}$$

6. VERLOSKUNDIGEN

6. VERLOSKUNDIGEN

Op 1 januari 1989 zijn er in Nederland 1040 verloskundigen werkzaam; een toename van 31 verloskundigen ofwel 3,1% ten opzichte van 1 januari 1988 (tabel 31). Deze stijging is groter dan in de afgelopen drie jaar. De groei is voornamelijk veroorzaakt door toename van het aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen en het aantal vaste waarneemsters. Het aantal klinisch werkzame verloskundigen nam daarentegen iets af.

Het beroep van verloskundige blijft een beroep met hoofdzakelijk vrouwelijke beoefenaren. Het aantal werkzame mannen nam af van 32 tot 30. Van deze 30 mannen is het merendeel (28) werkzaam als zelfstandig gevestigde verloskundige.

VESTIGING EN VERTREK

Per saldo groeide het aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen in 1988 met 21 personen (tabel 32). Als wij de groeicijfers over de afgelopen tien jaar bekijken dan zien wij een sterke groei in de periode tot en met 1985 en een afnemende groei na 1986 (figuur 9). De groei in de eerste helft van de jaren tachtig is grotendeels veroorzaakt door een sterke groei van het vestigingscijfer. De daling van de groei na 1986 vindt zijn oorzaak in een daling van het vestigingscijfer in 1986 en 1987. In 1988 zien wij overigens weer een stijging van het vestigingscijfer. Dat in 1988 de groei toch iets minder sterk is, heeft te maken met een stijgend vertrekcijfer. Een steeds groter aantal verloskundigen stopt met de praktijk. In tabel 33 zien wij dat de vertrekkende groep qua leeftijdsopbouw tamelijk divers is opgebouwd. Bijna 35% is jonger dan 25 jaar, terwijl 33% ouder is dan zestig jaar. Dat zoveel verloskundigen op tamelijk jonge leeftijd de praktijk neerleggen heeft deels te maken met het feit dat men vanwege gezinsomstandigheden (tijdelijk) de werkzaamheden neerlegt en deels met het feit dat men in een geheel andere functie aan de slag gaat (tabel 36). Bijna 27% van alle verloskundigen die in 1988 de praktijk hebben beëindigd hebben als reden opgegeven dat zij werkzaam zijn in een andere functie.

Als vestigingswijze blijft associatie met een relatief aandeel van 64,4% veruit de populairste vestigingsvorm. In vergelijking met voorgaande jaren heeft het aantal vrije vestigingen zich zowel nomi-

naal als procentueel hersteld van de terugval van 1987 toen slechts vijf verloskundigen zich vrij vestigden.

De praktijkvorm waarin de 73 nieuwe verloskundigen in 1988 van start gingen was voornamelijk de duopraktijk (45,2%). De trend dat vestiging in een solopraktijk minder plaatsvindt wordt ook in 1988 doorgetrokken. Het heeft er dus de schijn van dat de recent gevestigde verloskundigen de voorkeur geven aan een duo- of groepspraktijk als vestigingsvorm (tabel 35).

LEEFTIJD, FUNCTIE, PRAKTIJKVORM, VESTIGINGSDUUR EN PLAATS VAN OPLEIDING

De beroepsgroep verloskundigen wordt gekenmerkt door een vrij jonge leeftijdsopbouw. De meerderheid van de beroepsbeoefenaren is jonger dan 40 jaar (59,6%), terwijl slechts 5,7% ouder is dan 60 jaar. Dat de mannen relatieve nieuwkomers in het beroep zijn mag blijken uit het feit dat slechts één van de 30 werkzame mannelijke verloskundigen ouder is dan 45 jaar (tabel 37).

De eerdergenoemde voorkeur voor zelfstandige praktijkvoering in duo- of groepspraktijken, die wij bij de nieuwe vestigers reeds constateerden, zien wij ook terug als wij de praktijkvorm van alle 733 zelfstandig gevestigde verloskundigen bekijken (tabel 39). Het percentage verloskundigen in solopraktijken loopt gestaag terug tot 40% in 1988, terwijl het percentage in duo- en groepspraktijken werkzame verloskundigen toeneemt.

In het licht van het voorgaande is het niet verwonderlijk dat de leeftijdsopbouw van de groep in duo- of groepspraktijk werkzame verloskundigen jonger is dan die van de groep solowerkende verloskundigen (tabel 40). Dit komt ook tot uiting in tabel 41: 51,6% van de verloskundigen in duopraktijken is korter dan vijf jaar gevestigd; voor groepspraktijken is dit 48% en voor solo werkende verloskundigen slechts 22%.

Bekijken wij waar de opgeleiden van de drie scholen terecht zijn gekomen dan zien wij dat een relatief hoger percentage Heerlense verloskundigen klinisch werkzaam is. De groep Amsterdamse verloskundigen kent een relatief groot deel waarneemsters (tabel 42). Overigens geldt voor beide percentages dat zij de afgelopen jaren zijn gedaald.

Spplitsen wij de zelfstandig gevestigden uit naar opleidingsinstituut en praktijkvorm dan blijkt dat de Heerlense verloskundigen vaker in een solopraktijk werken dan elders opgeleiden. Het percentage in

Heerlen opgeleide verloskundigen dat in een groepspraktijk werkt daarentegen is erg laag. Amsterdamse verloskundigen worden gekenmerkt door het hoge percentage dat in een duopraktijk werkt.

AANTAL PRAKTIJKEN, ASSISTENTEN NAAR PRAKTIJKVORM, LIDMAATSCHAP NOV EN AANTAL HALVE DAGEN

Op 1 januari 1989 telt Nederland 486 verloskundige praktijken; een groei van slechts één praktijk (tabel 44). Veranderingen zijn er echter wel opgetreden in de verhouding tussen de praktijksoorten. Het aantal solopraktijken is afgenomen tot 60,7%, terwijl het percentage duopraktijken na een lichte terugval in 1988 weer is toegenomen tot 142 (29,2%).

Wij zagen eerder dat het aantal vaste waarneemsters in 1988 sterk toenam. Het merendeel hiervan is werkzaam in een solopraktijk (tabel 45).

Het merendeel van alle werkzame verloskundigen is lid van de Nederlandse Organisatie van Verloskundigen (NOV). Deze beroepsvereniging kent vooral onder zelfstandig werkzame verloskundigen een hoog percentage leden (90%). Van de klinisch werkzame verloskundigen zijn relatief gezien minder verloskundigen lid (54,8%). Overigens zijn alle lidmaatschapspercentages ten opzichte van de peiling van 1 januari 1988 aanzienlijk gestegen (tabel 46).

Aan de klinisch werkzame verloskundigen is gevraagd hoeveel dagdelen zij werken. Het merendeel (57,2%) werkte op de peildatum full-time, terwijl 18,7% minder dan een halve week werkte. Ten opzichte van de vorige peildatum betekent dit dat de klinisch werkzamen over het algemeen minder zijn gaan werken. Het percentage full-timers liep met 7,9% terug.

SPREIDING EN DICHTHEID

De provincies Overijssel, Gelderland en Flevoland worden gekenmerkt door relatief hoge percentages verloskundigen in eigen praktijk. De hoogste percentages klinisch werkende verloskundigen komen wij tegen in Limburg (33%) en Utrecht (20%) (tabel 48). Verder zijn het vooral de grote en middelgrote steden van ons land waar het percentage klinisch werkende verloskundigen hoog is (tabel 49). Dat is niet verwonderlijk omdat daar de meeste ziekenhuizen zijn gevestigd. Splitsen wij de praktijkvorm, waarin zelfstandig gevestigde verlos-

kundigen werkzaam zijn, uit naar provincies dan blijkt dat vooral in Groningen, Flevoland en Zeeland nog veel verloskundigen een solo-praktijk hebben. In Noord-Holland en Utrecht is het percentage solo-praktizerende verloskundigen het laagst (tabel 50). Dit komt overeen met de uitsplitsing naar urbanisatiegraad. In grote steden (te vergelijken met provincies met veel stedelijk gebied) is het percentage solopraktizerende verloskundigen de helft van het percentage in verstedelijkt landelijk gebied (tabel 51). Verloskundigen die werkzaam zijn in duopraktijken zijn relatief het meest te vinden in kleine en middelgrote steden. Verloskundigen die werkzaam zijn in een groepspraktijk vinden wij vooral in de grote steden.

Uit tabel 52 blijkt dat de meeste verloskundigen zich in de 'nabijheid' van hun opleidingsinstituut vestigen. Bijvoorbeeld van alle verloskundigen die in Heerlen zijn afgestudeerd is 73% werkzaam in Noord-Brabant en Limburg. Opvallend is ook dat een groot aantal verloskundigen uit Amsterdam in de provincie Utrecht werkzaam is, terwijl dat voor de Rotterdamse verloskundigen niet geldt. Ook het aantal verloskundigen uit Rotterdam dat in Noord-Brabant/Limburg werkzaam is is niet al te groot. Blijkbaar biedt de provincie Zuid-Holland voldoende werk aan de in Rotterdam opgeleiden. De Noordelijke en Oostelijke provincies worden gelijkkelijk door de drie opleidingsinstituten van verloskundigen voorzien.

Op 1 januari 1989 bedraagt het gemiddeld aantal inwoners per zelfstandig gevestigde verloskundige 20.196 (tabel 53). Dit aantal is de afgelopen jaren gedaald. Bijvoorbeeld in 1986 noteerden wij nog 21.778 inwoners per zelfstandig gevestigde verloskundige. Het hoogste aantal inwoners per verloskundige komen wij tegen in de grote en middelgrote steden. Hier noteren wij respectievelijk 17.500 en 19.900 inwoners per zelfstandig gevestigde verloskundige. De laagste dichtheid komen wij tegen op het platteland; 43.000 inwoners per verloskundige.

Het aantal inwoners per verloskundige geeft de verhouding tussen vraag en aanbod van verloskundige zorg niet al te nauwkeurig weer. Beter is het om de groep vragers in te perken tot vrouwen in de vruchtbare leeftijd (15 tot en met 39 jaar). De zo berekende verloskundigendichtheid (aantal vruchtbare vrouwen per zelfstandig gevestigde verloskundige) is weergegeven in de tabellen 55 en 56. Het eerder geschetste beeld wijkt iets af van de eerder beschreven ontwikkelingen omdat nu de vergrijzing van het platteland als factor is uitgeschakeld. Per zelfstandig gevestigde verloskundige zijn er op 1 januari 1989 4037 vrouwen in de vruchtbare leeftijd. Ten opzichte van voorgaande jaren betekent dit een toenemende dichtheid. De

laagste verloskundigendichtheid treffen wij aan in de weinig verstedelijkte provincies Groningen, Friesland en Zeeland. In de meer verstedelijkte provincies is de verloskundigendichtheid vaak hoger dan het landelijk gemiddelde. Een uitzondering vormt Flevoland. In deze relatief landelijke provincie treffen wij een zeer hoge verloskundigendichtheid aan. Een verklaring biedt wellicht tabel 56. Uit deze tabel blijkt dat de hoogste verloskundigendichtheid wordt aangetroffen in forensengemeenten, kleine en middelgrote steden. De bevolkingsopbouw van de nieuwe provincie Flevoland komt sterk overeen met de bevolkingsopbouw van dergelijke gebieden.

Tenslotte is in de figuren 13 en 14 de verloskundigendichtheid per WGR-subregio (een gebiedsindeling in het kader van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen) en per Economische Geografisch Gebied weergegeven. Het hierboven geschetste beeld wordt door deze kaarten bevestigd. In grote delen van Zeeland, de kop van Noord-Holland, West-Brabant, Noord-Groningen en Friesland is het aantal bewoners per verloskundige in eigen praktijk hoog. In Kennemerland, het Gooi en Flevoland is de verloskundigendichtheid juist weer erg hoog.

BEGRIPPEN

Verloskundige – Medicus die op grond van de wet of regelgeving de bevoegdheid is verleend, de verloskunde als verloskundige uit te oefenen

Gelijkstelling – Bevoegdheid, verleend aan een in het buitenland opgeleide verloskundige, om in Nederland de verloskunde uit te oefenen.

Zelfstandig gevestigde – Verloskundige die een overeenkomst heeft met een ziekenfonds en alleen of in een maatschap, of in een gezondheidscentrum een praktijk uitoefent

Klinisch werkzaam – In dienstverband van een ziekenhuis

Vaste waarnemster – Verloskundige in dienst bij een zelfstandig gevestigde verloskundige

Solopraktijk – Praktijk van een zelfstandig gevestigde verloskundige, waarin één verloskundige (eventueel met een assistente) de praktijk voert

Duopraktijk – Twee geassocieerde zelfstandig gevestigde verloskundigen met een eigen praktijk (eventueel met assistenten)

Groepspraktijk – Drie of meer geassocieerde zelfstandig gevestigde verloskundigen met een eigen praktijk (eventueel met assistenten)

Vrije vestiging – Nieuwe vestiging van een verloskundige praktijk

Overname – Vestiging van een verloskundige door voortzetting van een bestaande verloskundige praktijk

Associatie – Vestiging van een verloskundige door het aangaan van een maatschap met een of meer reeds gevestigde verloskundige(n) of door voortzetting van een bestaande praktijk door twee of meer nieuw gevestigde verloskundigen in de vorm van een maatschap

Vestigingsduur - Het aantal jaren dat een verloskundige in de huidige praktijk is gevestigd

Verloskundigendichtheid - aantal vrouwen, in de leeftijdscategorie 15 tot en met 39 jaar, per zelfstandig gevestigd verloskundige

Urbanisatiegraad - typologie van gemeenten waarin de mate van verstedelijking is weergegeven. (Naar: J.J. Harts, 1979)

- Landelijk gebied : gebied van gemeenten met een grootste kern van minder dan 5000 inwoners en meer dan 20% van de mannelijke beroepsbevolking werkzaam in de landbouw
- Verstedelijkt landelijk gebied : gebied van gemeenten met een grootste woonkern minder dan 30.000 inwoners en meer dan 80% van de mannelijke beroepsbevolking werkzaam in niet-agrarische sector
- Forensengemeente : Gemeente met grootste kern minder dan 30.000 inwoners en meer dan 30% van de mannelijke beroepsbevolking forens
- Stedelijke gemeente : Gemeente met bebouwde kom met meer dan 2000 inwoners/km² en een gemiddelde bevolkingdichtheid van meer dan 500 inwoners/km²; gewoonlijk meer dan 70% van de bevolking in de bebouwde kom. Onderscheiden worden:
1. Kleine steden gemeenten met minder dan 30.000 inwoners in de bebouwde kom
 2. Middelgrote steden gemeenten met tussen 30.000 en 100.000 inwoners in de bebouwde kom
 3. Grote steden gemeenten met meer dan 100.000 inwoners in de bebouwde kom

Tabel 31: aantal praktizerende verloskundigen naar functie vanaf 1970, per 1 januari

	eigen praktijk		klinisch werkzaam		vaste waar- neemster		waarneemster		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
1970	643	82,3	92	11,8	16	2,1	30	3,8	781	100,0
1971	639	81,2	96	12,2	16	2,0	36	4,6	787	100,0
1972	628	78,5	117	14,6	24	3,0	31	3,9	800	100,0
1973	639	78,2	131	16,0	20	2,5	27	3,3	817	100,0
1974	626	76,5	141	17,2	19	2,3	33	4,0	819	100,0
1975	621	75,4	147	17,9	22	2,7	33	4,0	823	100,0
1976	602	74,1	153	18,8	20	2,5	37	4,6	812	100,0
1977	583	71,6	164	20,2	27	3,3	40	4,9	814	100,0
1978	564	70,2	172	21,4	26	3,2	42	5,2	804	100,0
1979	544	68,2	168	21,1	31	3,9	54	6,8	797	100,0
1980	552	69,3	168	21,1	26	3,3	50	6,3	796	100,0
1981	556	68,3	169	20,8	29	3,6	60	7,4	814	100,0
1982	555	66,5	177	21,2	36	4,3	67	8,0	835	100,0
1983	567	65,6	172	19,9	44	5,1	81	9,4	864	100,0
1984	593	65,4	160	17,7	42	4,6	111	12,3	906	100,0
1985	625	67,3	163	17,5	46	5,0	95	10,2	929	100,0
1986	665	69,7	166	17,4	35	3,7	88	9,2	954	100,0
1987	682	69,4	170	17,3	39	4,0	93	9,5	984	100,0
1988	712	70,6	167	16,6	44	4,4	86	8,5	1009	100,0
1989	733	70,5	157	15,1	66	6,3	84	8,1	1040	100,0

Tabel 32: Aantal nieuw gevestigde verloskundigen (eigen praktijk) en het aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen dat de praktijk heeft neergelegd vanaf 1970, per 1 januari

	praktijk begonnen	praktijk neergelegd	saldo
1970	40	44	- 4
1971	22	33	-11
1972	46	35	+11
1973	37	50	-13
1974	33	38	- 5
1975	33	52	-19
1976	29	48	-19
1977	23	42	-19
1978	25	45	-20
1979	48	40	+ 8
1980	40	36	+ 4
1981	24	25	- 1
1982	35	23	+12
1983	52	26	+26
1984	61	29	+32
1985	74	34	+40
1986	51	34	+17
1987	70	40	+30
1988	73	52	+21

Figuur 9: Vestigings- en vertrekcijfers en vestigings- c.q. vertreksaldo van zelfstandig gevestigde verloskundigen vanaf 1970, per 1 januari

Tabel 33: Leeftijdsverdeling van verloskundigen die in 1988 met een zelfstandige praktijk zijn begonnen of die in 1988 hun praktijk hebben neergelegd

leeftijd	praktijk begonnen		praktijk neergelegd	
	abs	%	abs	%
jonger dan 25 jaar	14	19,2	1	1,9
25-29	30	41,1	9	17,3
30-34	15	20,5	8	15,4
35-39	10	13,7	8	15,4
40-44	2	2,7	3	5,8
45-49	1	1,4	3	5,8
50-54	1	1,4	2	3,8
55-59	-	-	1	1,9
60-64	-	-	9	17,3
65-69	-	-	8	15,4
70 jaar en ouder	-	-	-	-
totaal	73	100,0	52	100,0

Tabel 34: Vestigingswijze van zich zelfstandig vestigende verloskundigen vanaf 1970

	nieuwe vrije vestiging		associatie		overname		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
1970	14	35,0	7	17,5	19	47,5	40	100,0
1971	7	31,8	5	22,7	10	45,5	22	100,0
1972	20	43,5	7	15,2	19	41,3	46	100,0
1973	13	35,1	6	16,2	18	48,7	37	100,0
1974	6	18,2	9	27,3	18	54,5	33	100,0
1975	6	18,2	8	24,2	19	57,6	33	100,0
1976	4	13,8	15	51,7	10	34,5	29	100,0
1977	4	17,4	6	26,1	13	56,5	23	100,0
1978	2	8,0	9	36,0	14	56,0	25	100,0
1979	11	22,9	25	52,1	12	25,0	48	100,0
1980	10	25,0	17	42,5	13	32,5	40	100,0
1981	4	16,7	13	54,2	7	29,1	24	100,0
1982	7	20,0	18	51,4	10	28,6	35	100,0
1983	19	36,5	20	38,5	13	25,0	52	100,0
1984	19	31,1	31	50,9	11	18,0	61	100,0
1985	17	23,0	50	67,6	7	9,5	74	100,0
1986	11	21,6	30	58,8	10	19,6	51	100,0
1987	5	7,1	54	77,1	11	15,7	70	100,0
1988	17	23,3	47	64,4	9	12,3	73	100,0

Tabel 35: Praktijkvorm van zich zelfstandig vestigende verloskundigen vanaf 1970

	solopraktijk		duopraktijk		groepspraktijk		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
1970	31	77,5	8	20,0	1	2,5	40	100,0
1971	17	77,3	5	22,7	-	-	22	100,0
1972	39	84,8	5	10,9	2	4,3	46	100,0
1973	27	73,0	9	24,3	1	2,7	37	100,0
1974	24	72,7	6	18,2	3	9,1	33	100,0
1975	24	72,8	8	24,2	1	3,0	33	100,0
1976	14	48,3	14	48,3	1	3,4	29	100,0
1977	17	74,0	3	13,0	3	13,0	23	100,0
1978	16	64,0	7	28,0	2	8,0	25	100,0
1979	21	43,7	26	54,2	1	2,1	48	100,0
1980	19	47,5	20	50,0	1	2,5	40	100,0
1981	11	45,8	11	45,8	2	8,4	24	100,0
1982	15	42,9	18	51,4	2	5,7	35	100,0
1983	26	50,0	20	38,5	6	11,5	52	100,0
1984	18	29,5	39	63,9	4	6,6	61	100,0
1985	19	25,7	39	52,7	16	21,6	74	100,0
1986	14	27,5	27	52,9	10	19,6	51	100,0
1987	15	21,4	30	42,9	25	35,7	70	100,0
1988	15	20,5	33	45,2	25	34,2	73	100,0

Tabel 36: Reden van praktijkbeëindiging van zelfstandig gevestigde verloskundigen vanaf 1970

	natuurlijk verloop		gezinsom- standigheden		andere functie		overig		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
1970	28	63,6	5	11,4	2	4,5	9	20,5	44	100,0
1971	23	69,7	9	27,3	1	3,0	-	-	33	100,0
1972	21	60,0	6	17,1	2	5,7	6	17,1	35	100,0
1973	25	50,0	13	26,0	5	10,0	7	14,0	50	100,0
1974	18	47,4	13	34,2	1	2,6	6	15,8	38	100,0
1975	30	57,7	6	11,5	4	7,7	12	23,1	52	100,0
1976	26	54,1	13	27,1	1	2,1	8	16,7	48	100,0
1977	27	64,2	2	4,8	2	4,8	11	26,2	42	100,0
1978	27	60,0	7	15,6	1	2,2	10	22,2	45	100,0
1979	25	62,5	9	22,5	2	5,0	4	10,0	40	100,0
1980	16	44,4	9	25,0	5	13,9	6	16,7	36	100,0
1981	13	52,0	3	12,0	3	12,0	6	24,0	25	100,0
1982	11	47,9	5	21,7	2	8,7	5	21,7	23	100,0
1983	18	69,3	5	19,2	1	3,8	2	7,7	26	100,0
1984	13	44,8	3	10,4	4	13,8	9	31,0	29	100,0
1985	18	52,9	2	5,9	2	5,9	12	35,3	34	100,0
1986	17	50,0	6	17,6	6	17,6	5	14,7	34	100,0
1987	17	42,5	3	7,5	7	17,1	13	32,5	40	100,0
1988	20	38,5	8	15,4	14	26,9	10	19,2	52	100,0

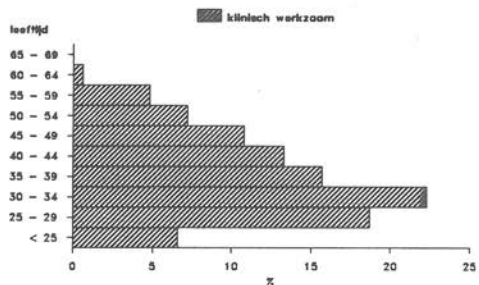
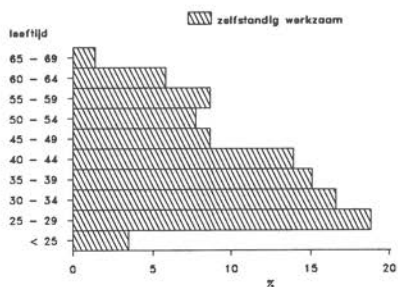
Tabel 37: Leeftijdverdeling van alle praktizerende verloskundigen per 1 januari 1989, naar geslacht

leeftijd	mannen		vrouwen		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%
jonger dan 25 jaar	-	-	46	4,6	46	4,4
25-29	6	20,0	222	22,0	228	21,9
30-34	11	36,7	177	17,5	188	18,1
35-39	8	26,7	150	14,8	158	15,2
40-44	4	13,2	122	12,1	126	12,1
45-49	-	-	102	10,1	102	9,8
50-54	-	-	70	6,9	70	6,7
55-59	1	3,3	62	6,1	63	6,1
60-64	-	-	50	5,0	50	4,8
65-69	-	-	5	0,5	5	0,5
70 jaar en ouder	-	-	4	0,4	4	0,4
totaal	30	100,0	1010	100,0	1040	100,0

Tabel 38: Leeftijdsverdeling van praktizerende verloskundigen naar functie per 1 januari 1989

leeftijd	eigen praktijk		klinisch werkzaam		vaste waarneemster		waarneemster	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
jonger dan 25 jaar	24	3,3	7	4,5	7	10,6	8	9,5
25-29	145	19,8	27	17,2	29	43,9	27	32,2
30-34	127	17,3	32	20,4	13	19,7	16	19,0
35-39	112	15,3	28	17,8	6	9,1	12	14,3
40-44	94	12,8	23	14,6	2	3,0	7	8,3
45-49	70	9,6	20	12,7	5	7,6	7	8,3
50-54	53	7,2	12	7,6	3	4,5	2	2,4
55-59	55	7,5	6	3,8	1	1,5	1	1,2
60-64	47	6,4	2	1,3	-	-	1	1,2
65-69	3	0,4	-	-	-	-	2	2,4
70 jaar en ouder	3	0,4	-	-	-	-	1	1,2
totaal	733	100,0	157	100,0	66	100,0	84	100,0

Figuur 10: Leeftijdsopbouw zelfstandige en klinisch werkzame verloskundigen per 1 januari 1989

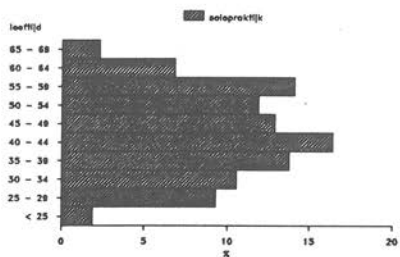
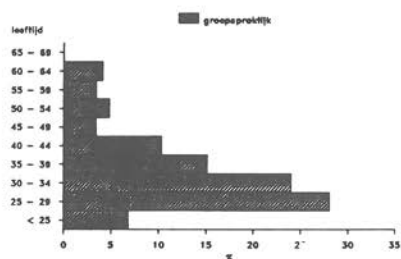
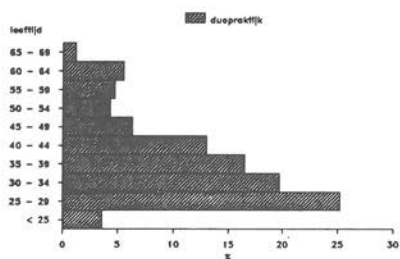
Tabel 39: Aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen (in eigen praktijk) naar praktijkvorm vanaf 1970, per 1 januari

	solopraktijk		duopraktijk		groepspraktijk		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
1970	586	91,1	45	7,0	12	1,9	643	100,0
1971	572	89,5	54	8,5	13	2,0	639	100,0
1972	557	88,7	59	9,4	12	1,9	628	100,0
1973	568	88,9	56	8,8	15	2,3	639	100,0
1974	551	88,0	59	9,4	16	2,6	626	100,0
1975	544	87,6	59	9,5	18	2,9	621	100,0
1976	517	85,8	63	10,5	22	3,7	602	100,0
1977	486	83,4	70	12,0	27	4,6	583	100,0
1978	463	82,1	74	13,1	27	4,8	564	100,0
1979	438	80,5	79	14,5	27	5,0	544	100,0
1980	411	74,5	114	20,6	27	4,9	552	100,0
1981	403	72,5	132	23,7	21	3,8	556	100,0
1982	399	71,9	132	23,8	24	4,3	555	100,0
1983	387	68,3	152	26,8	28	4,9	567	100,0
1984	386	65,1	172	29,0	35	5,9	593	100,0
1985	369	59,0	216	34,6	40	6,4	625	100,0
1986	343	51,6	244	36,7	78	11,7	665	100,0
1987	329	48,2	264	38,7	89	13,1	682	100,0
1988	312	43,8	254	35,7	146	20,5	712	100,0
1989	295	40,2	283	38,6	155	21,1	733	100,0

Tabel 40: Leeftijdverdeling van zelfstandig gevestigde verloskundigen naar praktijkvorm per 1 januari 1989

leeftijd	solopraktijk		duopraktijk		groepspraktijk	
	abs	%	abs	%	abs	%
jonger dan 25 jaar	3	1,0	13	4,6	8	5,1
25-29	32	10,9	74	26,2	39	25,2
30-34	29	9,8	59	20,8	39	25,2
35-39	41	13,9	46	16,3	25	16,1
40-44	45	15,3	30	10,6	19	12,1
45-49	42	14,2	20	7,1	8	5,2
50-54	34	11,5	15	5,3	4	2,6
55-59	35	11,9	15	5,3	5	3,2
60-64	31	10,5	8	2,8	8	5,2
65-69	1	0,3	2	0,7	-	-
70 jaar en ouder	2	0,7	1	0,3	-	-
totaal	295	100,0	283	100,0	155	100,0

Figuur 11: Leeftijdsopbouw van zelfstandig gevestigde verloskundigen naar praktijkvorm per 1 januari 1989

Tabel 41: Vestigingsduur van zelfstandig gevestigde verloskundigen naar praktijkvorm per 1 januari 1989

vestigingsduur in jaren	solopraktijk		duopraktijk		groepspraktijk		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
0-5 jaar	69	21,7	146	51,6	25	48,4	285	38,9
6-10	45	15,3	61	21,6	46	29,7	152	20,7
11-15	45	15,3	29	10,2	10	6,5	84	11,5
16-20	52	17,6	16	5,7	11	7,1	79	10,8
21-25	37	12,5	10	3,5	8	5,2	55	7,5
26-30	18	6,1	10	3,5	3	1,9	31	4,2
meer dan 30 jaar	34	11,5	11	3,9	2	1,3	47	6,4
totaal	295	100,0	283	100,0	155	100,0	733	100,0

Tabel 42: Aantal praktizerende verloskundigen naar functie en plaats van opleiding per 1 januari 1989

plaats van opleiding	eigen praktijk		klinisch werkzaam		vaste waarneemster		waarneemster		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Amsterdam	235	69,1	46	13,5	20	5,9	39	11,5	340	100,0
Rotterdam	245	74,7	38	11,6	21	6,4	24	7,3	328	100,0
Heerlen	243	70,2	66	19,1	17	4,9	20	5,8	346	100,0
buitenland	10	38,5	7	26,9	8	30,8	1	3,9	26	100,0
totaal	733	70,5	157	15,1	66	6,3	84	8,1	1040	100,0

Tabel 43: Aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen naar praktijkvorm en plaats van opleiding per 1 januari 1989

plaats van opleiding	solopraktijk		duopraktijk		groepspraktijk		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Amsterdam	82	34,9	97	41,3	56	23,8	235	100,0
Rotterdam	101	41,2	86	35,1	58	23,7	245	100,0
Heerlen	111	45,7	94	38,7	38	15,6	243	100,0
buitenland	1	10,0	6	60,0	3	30,0	10	100,0
totaal	245	40,2	283	38,6	155	21,1	733	100,0

Tabel 44: Aantal verloskundigenpraktijken naar praktijkvorm vanaf 1980, per 1 januari

	solopraktijk		duopraktijk		groepspraktijk		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
1980	411	86,2	57	11,9	9	1,9	477	100,0
1981	403	84,7	66	13,8	7	1,5	476	100,0
1982	399	84,3	66	14,0	8	1,7	473	100,0
1983	387	82,0	76	16,1	9	1,9	472	100,0
1984	386	79,9	86	17,8	11	2,3	483	100,0
1985	369	75,5	108	22,1	12	2,4	489	100,0
1986	343	70,0	122	24,9	25	5,1	490	100,0
1987	329	67,3	132	27,0	28	5,7	489	100,0
1988	312	64,3	127	26,2	46	9,5	485	100,0
1989	295	60,7	142	29,2	149	10,1	486	100,0

Tabel 45: Aantal vaste waarneemsters naar praktijkvorm per 1 januari 1989

praktijkvorm	aantal vaste waarneemsters	
	abs	%
solopraktijk	35	57,4
duopraktijk	21	34,4
groepspraktijk	5	8,2
totaal	61*	100,0

* Van 5 vaste waarneemsters is de praktijkvorm niet bekend.

Tabel 46: Aantal praktizerende verloskundigen al of niet lid van de NOV naar functie per 1 januari 1989

functie	wel lid		geen lid		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%
eigen praktijk	660	90,0	73	10,0	733	100,0
klinisch werkzaam	86	54,8	71	45,2	157	100,0
vaste waarneemster	56	84,8	10	15,2	66	100,0
waarneemster	70	83,3	14	16,7	84	100,0
totaal	872	83,8	168	16,2	1040	100,0

Tabel 47: Aantal halve dagen dat klinisch werkzame verloskundigen werkzaam zijn per 1 januari 1989

aantal halve dagen	1 - 4		5	6 - 9		10	totaal	
	abs	%	abs %	abs	%	abs	%	abs %
klinisch werkzaam	14	9,7	13 9,0	35	24,1	83	57,2	143* 100,0

* van 12 personen is het aantal halve dagen onbekend.

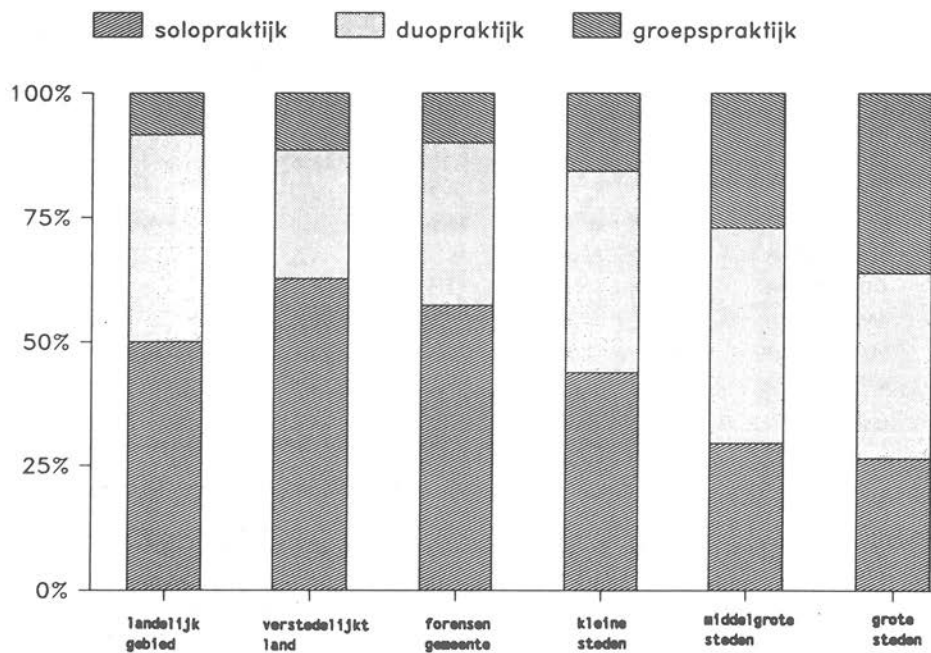
Tabel 48: Aantal praktizerende verloskundigen naar provincie en functie per 1 januari 1989

provincie	eigen praktijk		klinisch werkzaam		vaste waarneemster		waarneemster		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Groningen	21	72,4	3	10,3	1	3,5	4	13,8	29	100,0
Friesland	16	69,6	3	13,0	-	-	4	17,4	23	100,0
Drenthe	20	76,9	4	15,4	-	-	2	7,7	26	100,0
Overijssel	49	83,1	1	1,7	4	6,8	5	8,4	59	100,0
Flevoland	13	81,3	-	-	2	12,5	1	6,2	16	100,0
Gelderland	90	82,6	10	9,2	1	0,9	8	7,3	109	100,0
Utrecht	51	68,0	15	20,0	3	4,0	6	8,0	75	100,0
Noord-Holland	139	62,9	36	16,3	18	8,1	28	12,7	221	100,0
Zuid-Holland	159	71,9	30	13,6	18	8,2	14	6,3	221	100,0
Zeeland	7	77,8	-	-	2	22,2	-	-	9	100,0
Noord-Brabant	108	72,5	21	14,1	13	8,7	7	4,7	149	100,0
Limburg	60	58,3	34	33,0	4	3,9	5	4,8	103	100,0
Nederland	733	70,0	157	15,1	66	6,3	89	8,6	1040	100,0

Tabel 49: Aantal praktizerende verloskundigen naar urbanisatiegraad en functie per 1 januari 1989

urbanisatiegraad	eigen praktijk		klinisch werkzaam		vaste waarneemster		waarneemster		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
landelijk gebied	39	83,0	-	-	3	6,4	5	10,6	47	100,0
verstedelijkt landelijk gebied	173	84,4	3	1,5	17	8,2	12	5,9	205	100,0
forensen-gemeenten	111	84,7	3	2,3	4	3,1	13	9,9	131	100,0
kleine steden	98	81,7	10	8,3	6	5,0	6	5,0	120	100,0
middelgrote steden	134	65,1	44	21,3	16	7,8	12	5,8	206	100,0
grote steden	178	53,9	97	29,3	20	6,0	36	10,9	331	100,0
Nederland	733	70,0	157	15,1	66	6,3	89	8,6	1040	100,0

Figuur 12: Relatief aantal verloskundigen met eigen praktijk naar praktijkvorm en urbanisatiegraad per 1 januari 1989

Tabel 50: Aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen (in eigen praktijk) naar provincie per praktijkvorm per 1 januari 1989

provincie	solopraktijk		duopraktijk		groepspraktijk		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Groningen	13	62,0	4	19,0	4	19,0	21	100,0
Friesland	7	43,8	6	37,5	3	18,7	16	100,0
Drenthe	8	40,0	6	30,0	6	30,0	20	100,0
Overijssel	21	42,9	22	44,9	6	12,2	49	100,0
Flevoland	8	61,5	2	15,4	3	23,1	13	100,0
Gelderland	32	35,5	42	46,7	16	17,8	90	100,0
Utrecht	10	19,6	26	51,0	15	29,4	51	100,0
Noord-Holland	40	28,8	59	42,4	40	28,8	139	100,0
Zuid-Holland	67	42,1	64	40,3	28	17,6	159	100,0
Zeeland	5	71,4	2	28,6	-	-	7	100,0
Noord-Brabant	50	46,3	30	27,8	28	25,9	108	100,0
Limburg	34	56,7	20	33,3	6	10,0	60	100,0
Nederland	295	40,2	283	38,6	155	21,2	733	100,0

Tabel 51: Aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen (in eigen praktijk) naar urbanisatiegraad en praktijkvorm per 1 januari 1989

urbanisatiegraad	solopraktijk		duopraktijk		groepspraktijk		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
landelijk gebied	17	43,6	19	48,7	3	7,7	39	100,0
verstedelijkt landelijk gebied	101	58,4	46	26,6	26	15,0	173	100,0
forensengemeenten	59	53,2	41	36,9	11	9,9	111	100,0
kleine steden	34	34,7	49	50,0	15	15,3	98	100,0
middelgrote steden	41	30,6	61	45,5	32	23,9	134	100,0
grote steden	43	24,2	67	37,6	68	38,2	178	100,0
Nederland	295	40,3	283	38,6	155	21,1	733	100,0

Tabel 52: Aantal praktizerende verloskundigen naar provincie van vestiging en plaats van opleiding, per 1 januari 1989*

vestigingsprovincie	plaats van opleiding							
	Amsterdam		Rotterdam		Heerlen		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Groningen/Friesland/Drenthe	25	33,8	27	36,5	22	29,7	74	100,0
Overijssel/Flevoland	28	38,4	28	38,4	17	23,2	73	100,0
Gelderland	32	30,5	36	34,3	37	35,2	105	100,0
Utrecht	38	50,7	21	28,0	16	21,3	75	100,0
Noord-Holland	156	72,2	29	13,4	31	14,4	216	100,0
Zuid-Holland/Zeeland	39	17,3	153	67,7	34	15,0	226	100,0
Noord-Brabant/Limburg	22	9,0	44	18,0	178	73,0	244	100,0
totaal	340	33,6	338	33,4	333	33,0	1013	100,0

* exclusief de in het buitenland opgeleiden.

Tabel 53: Verhouding tussen het aantal inwoners en het aantal werkzame verloskundigen (in eigen praktijk en klinisch werkzaam) per provincie per 1 januari 1989

provincie	aantal inwoners	totaal aantal werkzame verloskundigen	totaal aantal verloskundigen in eigen praktijk	aantal inw. per werkzame verloskundige	aantal inw. per verloskundige in eigen praktijk
Groningen	555.200	24	21	23.133	26.438
Friesland	599.190	19	16	31.536	37.499
Drenthe	439.066	24	20	18.294	21.953
Overijssel	1.014.949	50	49	20.299	20.713
Flevoland	202.678	13	13	15.591	15.591
Gelderland	1.794.678	100	90	17.947	19.940
Utrecht	1.004.632	66	51	15.222	19.699
Noord-Holland	2.365.160	175	139	13.515	17.016
Zuid-Holland	3.200.408	189	159	16.933	20.123
Zeeland	355.585	7	7	50.798	50.798
Noord-Brabant	2.172.604	129	108	16.842	20.177
Limburg	1.099.622	94	60	11.698	18.327
Nederland	14.803.772	890	733	16.633	20.196

Tabel 54: Verhouding tussen het aantal inwoners en het aantal werkzame verloskundigen (in eigen praktijk en klinisch werkzaam) naar urbanisatiegraad per 1 januari 1989

urbanisatiegraad	aantal inwoners	totaal aantal werkzame verloskundigen	totaal aantal verloskundigen in eigen praktijk	aantal inw. per werkzame verloskundige	aantal inw. per verloskundige in eigen praktijk
landelijk gebied	1.688.736	39	39	43.301	43.001
verstedelijkt landelijk gebied	3.411.129	176	173	19.381	19.718
forensengemeenten	2.182.793	114	111	19.147	19.665
kleine steden	1.631.084	108	98	15.103	16.644
middelgrote steden	2.347.568	178	134	13.189	17.519
grote steden	3.542.462	275	178	12.882	19.901
Nederland	14.803.772	890	733	16.633	20.196

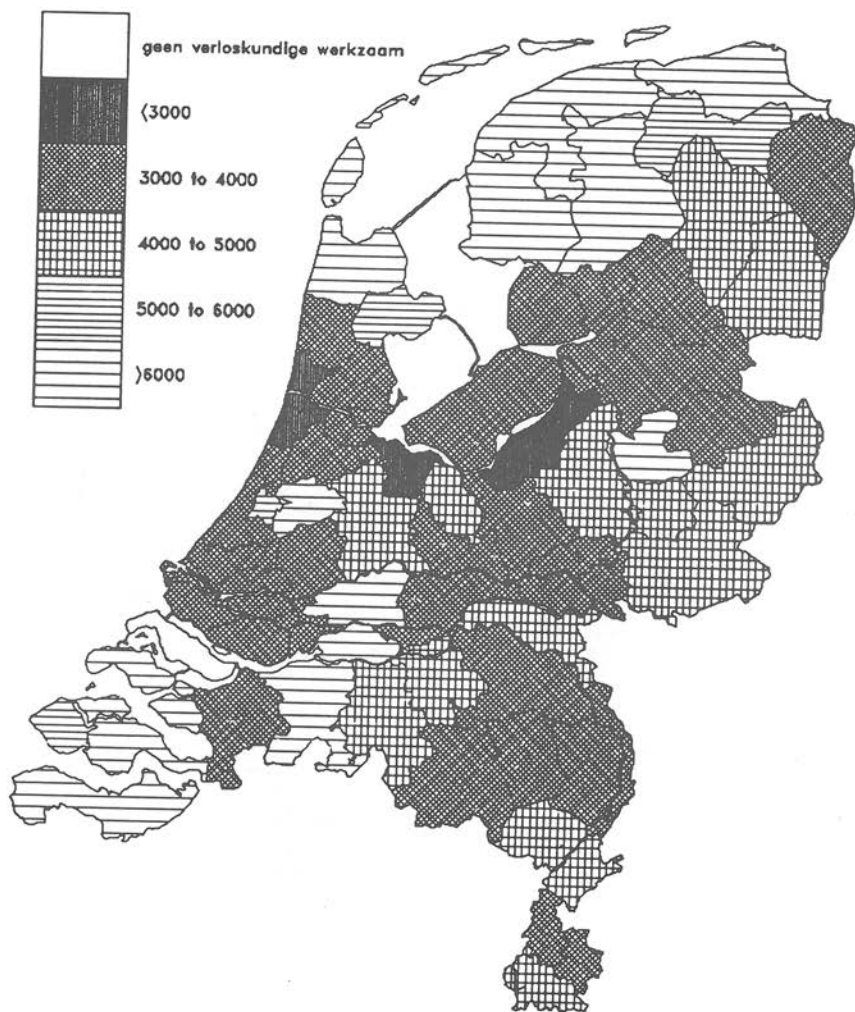
Tabel 55: Verhouding tussen het aantal vrouwen in de vruchtbare leeftijd (15-39 jaar) en het aantal verloskundigen in een eigen praktijk, per provincie per 1 januari 1989

provincie	aantal vrouwen in vruchtbare leeftijd	aantal verloskundigen in eigen praktijk	aantal vrouwen in vruchtbare leeftijd per verloskundige
Groningen	112.773	21	5370
Friesland	114.341	16	7146
Drenthe	82.852	20	4143
Overijssel	197.856	49	4038
Flevoland	43.156	13	3320
Gelderland	359.010	90	3989
Utrecht	212.490	51	4166
Noord-Holland	481.339	139	3463
Zuid-Holland	633.293	159	3983
Zeeland	65.215	7	9316
Noord-Brabant	438.643	108	4061
Limburg	218.120	60	3635
Nederland	2.959.083	733	4037

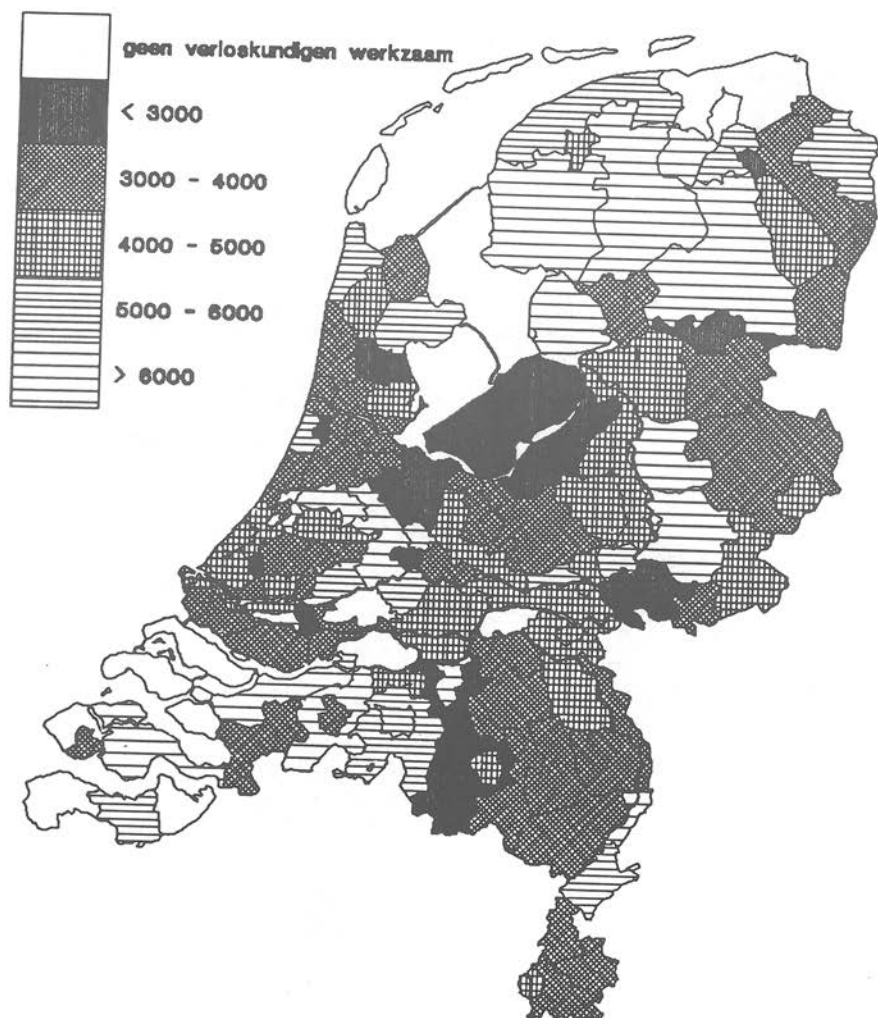
Tabel 56: Verhouding tussen het aantal vrouwen in de vruchtbare leeftijd (15-39 jaar) en het aantal verloskundigen in een eigen praktijk, naar urbanisatiegraad, per 1 januari 1989

urbanisatiegraad	aantal vrouwen in vruchtbare leeftijd	aantal verloskundigen in eigen praktijk	aantal vrouwen in vruchtbare leeftijd per verloskundige
landelijk gebied	322.132	39	8260
verstedelijkt landelijk gebied	672.859	173	3889
forensengemeenten	421.340	111	3796
kleine steden	327.130	98	3338
middelgrote steden	474.189	134	3539
grote steden	741.433	178	4165
Nederland	2.959.083	733	4037

Figuur 13: Verloskundigendichtheid (aantal vrouwen in de vruchtbare leeftijd (15-39 jaar) per verloskundige in eigen praktijk) per WGR-subregio per 1 januari 1989

Figuur 14: Verloskundigendichtheid (aantal vrouwen in de vruchtbare leeftijd (15-39 jaar) per verloskundige in eigen praktijk) per EGG, per 1 januari 1989

7. PAS AFGESTUDEERDE VERLOSKUNDIGEN

7. PAS AFGESTUDEERDE VERLOSKUNDIGEN

In 1988 is vergelijking tot de voorgaande twee jaren sprake van een toename van het aantal afgestudeerde verloskundigen (tabel 57). In 1987 voltooiden 48 verloskundigen de opleiding, in 1988 is dat gestegen tot 62. Deze toename moet vooral worden toegeschreven aan de toename van het aantal afgestudeerden in Rotterdam en Amsterdam. Naast de 62 afgestudeerden in 1988 hebben tien in het buitenland opgeleide verloskundigen een gelijkstelling gekregen. Dit is aanmerkelijk lager dan in 1987.

Verreweg het grootste deel van alle afgestudeerden sinds 1984 is op 1 januari 1989 aan het werk als verloskundige (tabel 58). Zo blijkt zelfs dat van alle afgestudeerden uit 1988 bijna 89% per 1 januari 1989 aan de slag is. De meesten van hen als waarneemster (35%) of in een eigen praktijk (26%). Het percentage pas-afgestudeerde verloskundigen met een eigen praktijk neemt toe naarmate men langer is afgestudeerd. Bijvoorbeeld van degenen die in 1987 zijn afgestudeerd heeft 56% per 1 januari 1989 een eigen praktijk. Verder moeten wij constateren dat het percentage verloskundigen dat met de werkzaamheden - al dan niet voorlopig - is gestopt toeneemt met het aantal jaren dat men is afgestudeerd. Van degenen die in 1984 hun opleiding hebben voltooid is bijna 12% niet meer als verloskundige aan de slag.

De afgestudeerden uit Heerlen zijn, relatief gezien, iets meer klinisch werkzaam dan die van de andere opleidingen. Het percentage klinisch werkzamen in Heerlen is, zoals wij al eerder opmerkten, in de afgelopen jaren gestaag gedaald. Tevens moet worden opgemerkt dat het percentage afgestudeerden uit Heerlen dat een eigen praktijk heeft aanmerkelijk hoger is dan van de twee andere opleidingsinstellingen.

Van degenen die in de afgelopen jaren een gelijkstelling hebben gekregen is 43% niet aan de slag als verloskundige. Het zijn derhalve ook degenen die in de afgelopen vijf jaar een gelijkstelling hebben gekregen die een belangrijk deel uitmaken van de groep verloskundigen die (nog) niet aan de slag zijn (50%). Uit tabel 60 kan duidelijk worden afgeleid dat hoe langer het geleden is dat men van de opleiding kwam (of een gelijkstelling heeft gekregen) hoe minder men op zoek is naar een (andere) functie als verloskundige. Van de in 1988 afgestudeerde verloskundigen is 54% op zoek naar een (andere) functie. Dit geldt slechts voor 5% van de verloskundigen uit 1984.

Het zijn vooral de waarneemsters en de vaste waarneemsters die op zoek zijn naar een andere functie (tabel 61). Verreweg het grootste deel zoekenden ambiëren een eigen praktijk (tabel 62). Opvallend is verder dat vrijwel iedereen die op zoek is naar een eigen praktijk de voorkeur uitspreekt voor een associatie (tabel 63).

De wijze waarop men zoekt bestaat voornamelijk uit het reageren op advertenties, via vrienden of kennissen en het rechtstreeks benaderen van reeds gevestigde verloskundigen (tabel 64).

Om enig inzicht te krijgen in de eventuele verschuivingen in de vestigingsmogelijkheden van pas afgestudeerde verloskundigen, zijn de functies waarin men na een of meerdere jaren na afstuderen werkzaam is per afstudeerjaar naast elkaar gezet (tabel 65). Hieruit blijkt dat ongeveer drie jaar na afstuderen de procentuele functieverdeling van een jaargroep overeenkomt met het beeld voor de hele beroepsgroep; het merendeel van de afgestudeerden is werkzaam als zelfstandig gevestigde; een klein deel werkt als klinisch verloskundige en een nog kleiner deel is (nog) werkzaam als assistent of waarneemster. Opvallend is dat van de afgestudeerden uit 1987 reeds binnen één jaar 40,6% een zelfstandige vestiging wist te realiseren. In de eerste drie jaar na het afstuderen zien wij dat het percentage zelfstandig gevestigden per afstudeerjaar snel oploopt en dat het percentage assistenten en waarneemsters snel afneemt. Deze functies worden blijkbaar door veel verloskundigen beschouwd als een aanloop voor de zelfstandige vestiging.

Het percentage verloskundigen dat binnen één jaar na afstuderen nog geen functie heeft lijkt te dalen naarmate men recenter is afgestudeerd. Dit zou er op kunnen duiden dat er sprake is van een toenemende vraag naar verloskundigen.

BEGRIPPEN

Verloskundige - Medicus die op grond van de wet of regelgeving de bevoegdheid is verleend, de verloskunde als verloskundige uit te oefenen

Nog-niet-gevestigde verloskundige - Verloskundige, die na de opleiding (nog) niet zelfstandig gevestigd is en daartoe de plannen (nog) niet heeft opgegeven

Gelijkstelling - Bevoegdheid, verleend aan een in het buitenland opgeleide verloskundige, om in Nederland de verloskunde uit te oefenen

Zelfstandig gevestigde - Verloskundige die een overeenkomst heeft met een ziekenfonds en alleen of in een maatschap, of in een gezondheidscentrum een praktijk uitoefent

Klinisch werkzaam - In dienstverband van een ziekenhuis

Vaste waarneemster - Verloskundige in dienst bij een zelfstandig gevestigde verloskundige

Solopraktijk - Praktijk van een zelfstandig gevestigde verloskundige, waarin één verloskundige (eventueel met een assistente) de praktijk voert

Duopraktijk - Twee geassocieerde zelfstandig gevestigde verloskundigen met een eigen praktijk (eventueel met assistenten)

Groepspraktijk - Drie of meer geassocieerde zelfstandig gevestigde verloskundigen met een eigen praktijk (eventueel met assistenten)

Associatie - Vestiging met een verloskundige door het aangaan van een maatschap met een of meer reeds gevestigde verloskundige(n) of door voortzetting van een bestaande praktijk door twee of meer nieuw gevestigde verloskundigen in de vorm van een maatschap

Afstudeer-cohort - groep in een jaar afgestudeerd of gelijkgestelde verloskundigen

Tabel 57: Vanaf 1984 afgestudeerde verloskundigen naar jaar van voltooiing van de opleiding (of gelijkstelling) en plaats van opleiding

plaats van opleiding	1984	1985	1986	1987	1988
Amsterdam	17	23	18	14	21
Rotterdam	14	15	17	14	24
Heerlen	27	23	15	20	17
totaal	58	61	50	48	62
buitenland*	2	4	12	16	10

* gelijkstelling

Tabel 58: Werkzaamheden van verloskundigen, per afstudeerjaar vanaf 1984, per 1 januari 1989

werkzaamheden	1984		1985		1986		1987		1988	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
eigen praktijk	38	50,0	45	69,2	33	53,2	36	56,3	19	26,4
klinisch werkzaam	13	21,7	7	10,8	6	9,7	5	7,8	3	5,6
vaste waarne(em)(st)er	4	6,7	4	6,2	9	14,5	4	17,2	16	22,2
waarne(em)(st)er	4	6,7	5	7,7	4	6,5	5	7,8	25	34,7
nog niet werkzaam als verloskundige	2	3,3	1	1,5	5	8,1	4	6,3	8	11,1
niet meer werkzaam als verloskundige	7	11,7	3	4,6	5	8,1	3	4,6	-	-
totaal	60	100,0	65	100,0	62	100,0	64	100,0	72	100,0

Tabel 59: Werkzaamheden van verloskundigen, per afstudeerjaar vanaf 1984, naar plaats van opleiding en jaar van afstuderen, per 1 januari 1989

werkzaamheden	plaats van opleiding																				
	Amsterdam			Rotterdam																	
	1984	1985	1986	1987	1988	1984	1985	1986	1987	1988											
	abs %	abs %	abs %	abs %	abs %	abs %	abs %	abs %	abs %	abs %											
eigen praktijk	9	52,9	17	73,9	13	72,2	8	57,1	4	19,0	12	85,7	10	66,7	10	58,8	8	57,1	5	20,8	
klinisch werkzaam	3	17,6	2	8,7	-	-	-	-	-	-	1	7,1	1	6,7	-	-	-	-	-	-	
vaste waarne(e)m(st)er	1	3,9	-	-	3	16,7	1	7,1	8	38,1	-	-	2	13,3	3	17,6	6	42,9	3	12,5	
waarne(e)m(st)er	1	3,9	3	13,0	2	11,1	4	28,6	9	42,9	1	7,1	1	6,7	1	5,9	-	-	14	58,3	
nog niet werkzaam	1	5,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	6,7	-	-	-	-	2	8,3	
niet meer werkzaam	2	11,8	1	4,3	-	-	1	7,1	4	18,2	-	-	-	-	-	3	17,6	-	-	-	
totaal	17	100,0	23	100,0	18	100,0	14	100,0	21	100,0	14	100,0	15	100,0	17	100,0	14	100,0	24	100,0	
werkzaamheden	plaats van opleiding																				
	Heerlen			buitenland*																	
	1984	1985	1986	1987	1988	1984	1985	1986	1987	1988											
	abs %	abs %	abs %	abs %	abs %	abs %	abs %	abs %	abs %	abs %											
eigen praktijk	8	29,6	16	69,6	9	60,0	16	80,0	8	47,1	1	50,0	2	50,0	1	8,3	4	25,0	2	20,0	
klinisch werkzaam	9	33,3	4	17,4	3	20,0	3	15,0	3	17,6	-	-	-	-	3	25,0	2	12,5	1	10,0	
vaste waarne(e)m(st)er	3	11,1	2	8,7	2	13,3	-	-	2	11,8	-	-	-	-	-	1	8,3	4	25,0	3	30,0
waarne(e)m(st)er	2	7,4	-	-	1	6,7	1	5,0	2	11,8	-	-	1	25,0	-	-	-	-	-	-	
nog niet werkzaam	-	-	-	-	-	-	-	-	2	11,8	1	50,0	-	-	5	41,7	4	25,0	4	40,0	
niet meer werkzaam	5	18,5	1	4,3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	25,0	2	16,7	2	12,5	-	-	
totaal	27	100,0	23	100,0	15	100,0	20	100,0	17	100,0	2	100,0	4	100,0	12	100,0	16	100,0	10	100,0	

* gelijkstelling

Tabel 60: Verloskundigen al dan niet op zoek naar een (andere) functie als verloskundige, naar jaar van afstuderen, per 1 januari 1989

jaar van afstuderen	op zoek*		niet op zoek		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%
1984	3	5,0	57	95,0	60	100,0
1985	3	4,6	62	95,4	65	100,0
1986	10	16,1	52	83,9	62	100,0
1987	14	21,9	50	78,1	64	100,0
1988	39	54,2	33	45,8	72	100,0
totaal	69	21,4	254	78,6	323	100,0

* Inclusief 21 personen die op de peildatum reeds verzekerd waren van een toekomstige (andere) functie als verloskundige

Tabel 61: Aantal verloskundigen op zoek naar een (andere) functie als verloskundige, naar jaar van afstuderen en werkzaamheden per 1 januari 1989

werkzaamheden	1984/1986				1987				1988			
	op zoek		niet op zoek		op zoek		niet op zoek		op zoek		niet op zoek	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
eigen praktijk	-	-	108	100,0	2	5,6	34	94,4	2	10,5	17	89,5
klinisch werkzaam	2	7,7	24	92,3	-	-	5	100,0	1	25,0	3	75,0
vaste waarne(e)m(st)er	3	29,4	12	70,6	5	45,5	6	54,5	11	68,8	5	31,2
waarne(e)m(st)er	5	38,5	8	61,5	3	60,0	2	40,0	21	84,0	4	16,0
nog niet werkzaam	1	12,5	7	87,5	2	50,0	2	50,0	4	50,0	4	50,0
niet meer werkzaam	3	20,0	12	80,0	2	66,7	1	33,3	-	-	-	-
totaal	16	8,6	171	91,4	14	21,9	50	78,1	39	54,2	33	45,8

Tabel 62: Gewenste functie van verloskundigen, afgestudeerd vanaf 1984, die op 1 januari 1988 op zoek zijn naar een (andere) functie als verloskundige, naar werkzaamheden per 1 januari 1989*

werkzaamheden	gewenste functie					
	eigen praktijk	klinisch werkzaam	groepspraktijk	waarneming	buitenland	onverschillig
eigen praktijk	2	1	-	-	1	-
klinisch werkzaam	1	1	-	-	1	1
vaste waarneming	16	-	-	-	3	2
waarneming	21	1	1	3	-	2
nog niet werkzaam	3	4	-	-	-	-
niet meer werkzaam	3	-	-	-	-	1
totaal	45	6	1	3	5	6

N.B.: Er konden meerdere antwoorden door per respondent worden gegeven: aantal respondenten = 69

Tabel 63: Voorkeuren ten aanzien van de praktijkvorm van de vanaf 1984 afgestudeerden, die per 1 januari 1989 op zoek zijn naar een eigen praktijk

gewenste praktijkuitoefening	afgestudeerd in					
	1984-1987		1988		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%
solopraktijk	-	-	1	3,8	1	2,2
associatie	19	100,0	25	96,2	44	97,8
totaal	19	100,0	26	100,0	45	100,0

Tabel 64: Wijze van zoeken van verloskundigen, afgestudeerd vanaf 1984, per 1 januari 1989 op zoek naar een (andere) functie als verloskundige (n = 43)^{1,2}

wijze van zoeken	abs	%
via het reageren op advertenties	29	33,0
via vrienden en kennissen	24	27,3
via het rechtstreeks benaderen van gevestigde verloskundigen	17	19,3
via het plaatsen van advertenties	5	5,7
via familie	4	4,5
via het rechtstreeks benaderen van een ziekenhuis	3	3,4
via uitzendorganisaties	2	2,3
via collega's	1	1,1
anders	3	3,4

1. exclusief 21 personen die op de peildatum reeds verzekerd waren van een toekomstige functie als verloskundige en 5 personen die de vraag niet beantwoord hebben.

2. er konden meerdere antwoorden tegelijk ingevuld worden.

Tabel 65: Werkzaamheden van verloskundigen, afgestudeerd of gelijkgesteld sinds 1984, naar het aantal jaren van bezit van diploma of gelijkstelling, in procenten

	binnen 1 jaar					binnen 2 jaar					binnen 3 jaar					binnen 4 jaar		binnen 5 jaar	
	1984	1985	1986	1987	1988	1984	1985	1986	1987	1988	1984	1985	1986	1987	1988	1984	1985	1984	1985
	1984	1985	1986	1987	1988	1984	1985	1986	1987	1988	1984	1985	1986	1987	1988	1984	1985	1984	1985
Eigen praktijk	16,7	27,7	12,9	40,6	26,4	38,3	49,2	33,9	56,3	51,7	64,6	53,2	53,4	53,3	50,0	21,7	6,7	6,7	6,7
Klinisch werkzaam	16,7	16,9	17,7	9,4	5,6	20,0	15,4	22,6	7,8	23,3	9,2	9,7	20,0	20,0	21,7	6,7	6,7	6,7	6,7
Vaste waarn(e)m(st)er	20,0	9,2	16,1	9,4	22,2	16,7	12,3	12,9	17,2	6,7	12,3	14,5	5,0	6,7	6,7	6,7	6,7	6,7	6,7
Waarne(e)m(st)er	23,3	32,3	32,3	29,7	34,7	11,7	18,5	17,7	7,8	6,7	7,7	6,5	10,0	6,7	6,7	6,7	6,7	6,7	6,7
Nog niet werkzaam	21,7	12,3	19,4	9,4	11,1	8,3	1,5	8,1	6,3	5,0	1,5	8,1	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3
Niet meer werkzaam	1,7	1,5	1,6	1,6	-	5,0	3,1	4,8	4,7	6,7	4,6	8,1	8,3	10,0	11,7	60	65	60	65
Totaal %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Abs	60	65	62	64	72	60	65	62	64	60	65	62	64	60	65	62	60	65	60

8. CONTOURENKAARTEN

Figuur 15: Contourenkaart van de WGR-subregio's in Nederland per januari 1989

Namen en inwonertallen van WGR-subregio's per januari 1989

	aantal inwoners		aantal inwoners
1 Oost Groningen	152.180	31 Noord-Kennemerland	222.409
2 Stad Groningen	291.326	32 Midden-Kennemerland	157.808
3 Eemmond/Noord-Groningen	111.694	33 Zuid-Kennemerland	218.994
4 Noord- en Noordoost-Friesland	247.475	34 Amstel en Meerlanden	218.880
5 Zuidwest-Friesland	130.324	35 Bollenstreek	166.122
6 Oost en Zuidoost-Friesland	221.391	36 Rijnstreek/Benthuizen	130.371
7 Noord-Drenthe	164.724	37 Leiden	180.363
8 Zuidoost-Drenthe	161.181	38 's-Gravenhage/Nootdorp	690.350
9 Zuidwest-Drenthe	113.161	39 Delft	242.461
10 Flevoland	202.678	40 Gouda	220.802
11 Zwolle/Hattem	328.761	41 Barendrecht/Nieuwe Waterweg-Noord	918.263
12 Almelo	194.032	42 Gorinchem/Graafstroom/Vuren	138.474
13 Hengelo/Enschede	377.225	43 Drechtsteden	248.141
14 Deventer	126.502	44 Voorne-Putten	154.579
15 Zutphen	79.898	45 Beijerland/Hoeksche Waard	77.728
16 Doetinchem/Winterswijk/Borculo	259.733	46 Goeree-Overflakkee	42.958
17 Groot-Arnhem/Liemers/Bemmel/Gendt	384.298	47 De Bevelanden/Schouwen-Duiveland	139.247
18 Apeldoorn/Heerde	243.793	48 Walcheren	109.285
19 Elburg/Harderwijk	147.605	49 Zeeuws-Vlaanderen	107.053
20 Ede/Nijkerk	200.541	50 West Noord-Brabant	231.147
21 Rijk van Nijmegen/Land van Maas en Waal	303.249	51 Stadsgewest Breda	374.845
22 Tiel/Bommelerwaard/Dodewaard	152.176	52 Tilburg-Waalwijk	373.950
23 Zuidoost-Utrecht	240.120	53 's-Hertogenbosch/Maasdriel/Haaren/Heeswijk-Dinther	275.502
24 Noordoost-Utrecht	233.951	54 Stadsgewest Oss/Nuland/Sint Oedenrode	287.057
25 Abcoude/Utrecht/Zuidwest-Utrecht	530.541	55 Eindhoven	462.478
26 Het Gooi/Loosdrecht/Diemen	263.180	56 Gewest Helmond	184.249
27 Amsterdam	694.680	57 Noord-Limburg	234.646
28 Zaanstreek en Waterland	271.824	58 Midden-Limburg	207.856
29 West-Friesland	172.331	59 Westelijke Mijnstreek/Nuth	178.823
30 Kop van Noord-Holland	153.517	60 Oostelijke Mijnstreek	250.248
		61 Heuveland/Vaals	204.592

Figuur 16: Contourenkaart van Plaatselijke Huisartsen Verenigingen per januari 1989

Namen en inwonertallen van de Plaatselijke Huisartsen Verenigingen per januari 1989

	aantal inwoners		aantal inwoners
1 Alkmaar	162.004	43 Maastricht	204.592
2 Almelo	194.032	44 Meppel	93.375
3 Alphen aan de Rijn e.o.	159.357	45 Midden-Limburg	240.969
4 Amersfoort	277.538	46 Midden-Twente	186.786
5 Amsterdam	712.763	47 Noord-Limburg	222.098
6 Apeldoorn	181.142	48 Nijmegen	408.401
7 Arnhem	315.422	49 Oude IJssel	145.210
8 Assen	157.898	50 Noord-Oost Overijssel	38.145
9 Bergen op Zoom/Roosendaal e.o.	225.598	51 Purmerend	127.765
10 Breda e.o.	393.004	52 Ridderkerk/Barendr./Heerjansdam	69.432
11 Delft	119.871	53 Rotterdam	599.580
12 Deventer e.o.	113.080	54 Schagen	110.699
13 Dordrecht	158.408	55 Schiedam	183.269
14 Drenthe Zuid-Oosthoek	148.451	56 Schouwen Duiveland	29.750
15 De Kempen	408.068	57 Slingeland	72.944
16 Emmeloord	79.343	58 Sittard/Geleen	178.823
17 Enschede	201.421	59 Tiel	147.928
18 Friesland-Noord	247.475	60 Tilburg e.o.	285.664
19 Friesland-Oost	134.428	61 Utrecht	230.634
20 Friesland-Zuid-Westhoek	94.947	62 Utrecht - periferie	317.050
21 Goeree Overflakkee	42.958	63 Utrecht Zuid-West	108.816
22 Gooi- en Eemland	265.586	64 Noord-West Veluwe	105.715
23 Gorinchem	145.943	65 Voorne Putten en Rozenburg	154.579
24 Gouda	182.649	66 Wageningen	205.611
25 's-Gravenhage	532.489	67 Walcheren	109.285
26 Groningen	220.634	68 Wassenaar	25.972
27 Oostelijk-Groningen	156.558	69 West-Friesland	166.482
28 Haarlem e.o.	233.964	70 Westland	90.788
29 Haarlemmermeer	223.911	71 Woerden	63.719
30 Heerhugowaard	51.234	72 IJssel/Noord/Alblas/Lek	86.394
31 Heerenveen	110.772	73 Zaanland	149.514
32 Heerlen	250.248	74 Zeeuws Vlaanderen	107.053
33 Den Helder	74.816	75 Zoetermeer	96.195
34 Helmond	192.834	76 Noord- en Zuid-Beveland	88.197
35 Hoeksche Waard	91.513	77 Zutphen	157.550
36 's-Hertogenbosch	565.741	78 Zwolle	92.517
37 Hoogeveen	55.012	79 Zwolle- periferie	183.178
38 Hunsinga/Fivelingo/Westerkw.	201.290	80 Zwijndrecht/Hendrik Ido Ambacht	60.430
39 Kampen/IJsselmuiden	115.410	81 Dronten	24.281
40 Kennemerland	135.375	82 Capelle a/d IJssel	57.423
41 Leiden	359.112	83 Bladel	26.535
42 Lelystad	58.125		

Figuur 17: Contourenkaart van de Economisch Geografische Gebieden per januari 1989

Namen en inwonertallen van Economisch Geografische Gebieden per januari 1989

	aantal inwoners		aantal inwoners
1 Groninger Hoogel. en Noordel. Westerkw.	77.154	36 Overige gem. zuidelijke Veluwezoom	113.558
2 Appingedam Delfzijl	36.140	37 Oostelijke Betuwe	109.357
3 Groninger Oldambt	61.086	38 Westelijke Betuwe	104.790
4 Groninger Veenkoloniën	144.048	39 Nijmegen	145.405
5 Groninger Zuidelijk Westerkwartier	37.456	40 Gebieden om Nijmegen	101.863
6 Groninger Centrale Weidestreek	13.300	41 Land van Maas en Waal	31.395
7 Stad Groningen	167.788	42 Bommelewaard	42.900
8 Randgebied Stad Groningen	18.228	43 Utrechtse Vallei en Eemgebied	209.966
9 Fries Zandgebied	240.639	44 Utrechtse Heuvelrug	221.982
10 Fries Weidegebied	148.044	45 Utrechts Krommerijgebied	57.324
11 Leeuwarden	85.296	46 Nieuwegein/IJsselstein	77.831
12 Friese Bouwstreek	115.498	47 Stad Utrecht	230.634
13 Friese Waddeneilanden	9.713	48 Vechtstreek en Plassengebied in Utrecht	115.334
14 Noorderdrents Randgebied	33.726	49 Utrechts Weidegebied	91.561
15 Emmen/Schoonebeek	100.162	50 Texel	12.722
16 Overige Gemeenten Drentse Veenkoloniën	53.296	51 Wieringen/Wieringermeer	19.666
17 Drentse Zandgronden	154.174	52 Overige gem. kop van Noord-Holland	83.829
18 Zuiddrents Randgebied	97.708	53 Westelijk West-Friesland	98.594
19 Noordwest-Overijssel	38.125	54 Midden- en oostelijk West-Friesland	172.331
20 IJssel-, Vecht-delta	201.517	55 Noord-Kennemerland	183.630
21 Noordoost-Overijssel	84.959	56 Noord-Hollands Midden-gewest	22.982
22 Zuidwest-Overijssel	133.657	57 Waterland	116.657
23 Enschede	145.223	58 Zaanstreek	141.834
24 Overige Gemeenten in Twente	411.468	59 IJmond	125.644
25 Urk	12.728	60 Haarlem	149.198
26 De Lijmers	93.127	61 Overige gem. Zuid-Kennemerland	64.765
27 Oude-IJsselgebied (westelijk deel)	73.817	62 Noord-Hollandse Meerlanden	142.617
28 Overige gem. westelijke Achterhoek	121.491	63 Amsterdam	694.680
29 Oude-IJsselgebied (oostelijk deel)	48.260	64 Zuidelijk Randgebied Amsterdam	99.377
30 Overige gem. oostelijke Achterhoek	100.186	65 Vechtstreek in Noord-Holland	39.321
31 Gelderse Vallei	176.614	66 Hilversum	84.983
32 IJsselmeerkust	147.605	67 Overige gem. in het Gooi	112.330
33 Apeldoorn	147.270	68 Zuidhollandse Bollenstreek	104.914
34 Overige gem. oostelijke Veluwezoom	108.094	69 Katwijk/Rijnsburg/Valkenburg	56.093
35 Arnhem	128.946	70 Leiden	109.254
		71 Randgebied Leiden	76.224

Namen en inwonertallen van Economisch Geografische Gebieden per januari 1989

	aantal inwoners		aantal inwoners
72 Noordelijke Veenstreek in Zuid-Holland	51.216	102 Bergen op Zoom/Rosendaal e.o.	197.302
73 Rijnstreek Zuid-Holland	108.141	103 Breda	121.362
74 Gouda en omstreken	107.416	104 Gebied om Breda	158.894
75 Krimpenerwaard	52.493	105 Land van Altena	48.666
76 Industriegebied Alblasserwaard	120.816	106 Langstraat	63.025
77 Overige gem. Alblasserwaard	32.565	107 Tilburg	155.110
78 Vijfheerenlanden	50.761	108 Gebied om Tilburg	156.762
79 's-Gravenhage	443.845	109 's-Hertogenbosch/Vught	114.302
80 Randgebied 's-Gravenhage	147.244	110 Gebied om 's-Hertogenbosch	114.784
81 Westland	105.233	111 Maaskant	101.801
82 Delft	88.135	112 Midden-Meijerij	134.574
83 Midden Zuid-Holland	161.705	113 Eindhoven	190.736
84 Rotterdam	576.232	114 Randgebied Eindhoven	147.983
85 Ind. geb. ten noorden van de Nw. Waterweg	177.073	115 Industriegebied Helmond	97.737
86 Westelijk IJsselmonde	37.054	116 Kempenland	65.054
87 Oostelijk IJsselmonde	106.593	117 Valkenswaard en oostelijke randgeb. gem.	63.634
88 Oostelijk randgebied Rotterdam	103.617	118 Brabantse Peel	86.512
89 Eiland van Dordrecht	108.519	119 Land van Cuyk	80.474
90 Hoeksche Waard	77.728	120 Noord-Limburg	119.249
91 Voorne-Putten en Rozenburg	154.579	121 Industriegebied Venlo	100.322
92 Goeree en Overflakkee	42.958	122 Midden-Limburg ten oosten van de Maas	102.656
93 Schouwen-Duiveland	29.750	123 Midden-Limburg ten westen van de Maas	143.732
94 Sint Philipsland en Tholen	21.300	124 Westelijke Mijnstreek	161.915
95 Kanaalzone Walcheren	83.484	125 Oostelijke Mijnstreek	267.156
96 Overige gemeenten Walcheren	25.801	126 Maastricht	116.380
97 Noord- en Zuid-Beveland	88.197	127 Overige gemeenten Zuid-Limburg	88.212
98 West-Zeeuwsch-Vlaanderen	24.811	128 Noordoostpolder	37.829
99 Kanaalzone Zeeuwsch-Vlaanderen	56.052	129 Zuidelijke IJsselmeerpolders	142.121
100 Oost-Zeeuwsch-Vlaanderen	26.190		
101 N.W. Zeekleigebied in Noord-Brabant	73.892		

9. LITERATUUR

- DAM F. VAN en L. HINGSTMAN (1988). Cijfers uit de registratie van beroepen in de eerstelijnsgezondheidszorg 1987. NIVEL, Utrecht
- HARTS, J.J. (1979). De structuurnota, een sociaal-geografische analyse van een gebied. Geografisch Instituut Rijksuniversiteit Utrecht

